

4V-hanke

Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin

Kestävän kehityksen hyvät käytännöt koulujen käyttöön

ESPOON KAUPUNKI
ESBO STAD

Helsingin kaupunki

Vantaa

KIERRÄTYSKESKUS

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kestävän kehityksen hyvät käytännöt koulujen käyttöön

Tähän esitteeseen on koottu kaikki 4V-hankkeessa vuosina 2008-2010 kootut hyvät käytännöt asiasanalla koulu. Nämä ja monet muut käytännöt löytyvät myös 4V-hankkeen nettisivuilta: www.4v.fi/hyvatkaytannot

Sisällysluettelo

Aineettomien lahjojen korttipaja ja infopöytä	3
Alueellinen leiryhteistyö	5
Alueellinen vanhempainilta	7
Alueellinen ympäristökasvattaja	9
Animaatiojoulukalenterin tekeminen työpajoissa	11
Ekotekokilpailu	13
Haastatteluin nuorten näkemykset asuinalueestaan kuuluviin	15
Junnut Jeesaa ikäihmisiä	17
Kestävän kehityksen määrittely lasten ja nuorten kanssa	19
Kestävän kehityksen näkökulma koulun ja päiväkodin tapahtumiin	21
Kestävän kehityksen ohjelman perusmalli	23
Kestävän kehityksen teemapäivät ja -viikot	25
Koulujen ja päiväkotien ympäristövastuuhenkilöiden verkosto	27
Koulukasvihuone	29
Koulumummi ja kouluvaari -vapaaehtoistoiminta	31
Kunnan kestävän kehityksen kasvatuksen työryhmä	33
Kuukauden keke-palkinto	35
Lasten ja nuorten osallistuminen kaupunkisuunnitteluun	37
Leluton viikko	39
Lähiympäristöpelit	41
Oppilaiden osallistuminen koulun jätehuoltoon	43
Saturetket lähiluontoon	45
Tarinateatterikerho osana iltapäivätoimintaa	47
Tyhjän lautasen malli - vinkkejä koulun ruokalaan	49
Vanhempien järjestämä koulutuspäivä kasvattajille	51
Yhdessä yhteisestä temasta - lasten ja nuorten mielipiteiden keruu	53
Ympäristöagenttitoiminta	55

4V: Välitä, Vaikuta, Viihdy, Voi hyvin -hankkeessa kehitettiin mahdollisuuksia kestävään, viihtyisään ja vastuulliseen kaupunkiasumiseen yhdessä asukkaiden, asuinkiinteistöjen, koulujen, päiväkotien ja yhdistysten kanssa. Hankkeen toiminta keskittyi **Espoossa** Leppävaaran, Suvelan ja Kirkkojärven, **Helsingissä** Mellunkylän, Roihuvuoren ja Herttoniemen sekä **Vantaalla** Korson ja Länsimäen kaupunginosaan sekä niiden lähialueille.

4V-hankkeen toteuttivat yhteistyössä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. Vuosina 2008–2011 toiminut hanke sai rahoitusta EU:lta Etelä-Suomen kilpailukykyä ja työllisyyttä tukevasta EAKR-ohjelmasta sekä kansallista rahoitusta Uudenmaan liitolta.

Aineettomien lahjojen korttipaja ja infopöytä

Avainsanat: asukkaat, koulu, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, päivähoito, järjestöt, toimintavinkki, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa

Kenelle: asukkaat, asukasjärjestöt, kirjastot, asukastilat

Tavoite

Tavoitteena on kiinnittää huomiota joulun ajan kulutukseen ja lisätä kestävän kehityksen tietoutta osallistujien keskuudessa. Yhdessä tekemisen lähtökohtana on alueen asukkaiden tutustuminen ja sosiaalisten kontaktien luominen.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Aineettomien joululahjakorttien askartelupaja ja kestävän joulun infopöytä voivat olla osa alueellisia tapahtumia ja kirjastojen ohjelmaa. Kestävän joulun infopöytää pitämään voidaan tilata esimerkiksi ympäristöneuvoja paikalliselta jäteneuvontaa tarjoavalta taholta. Neuvoja vastailee kysymyksiin, jakaa materiaaleja ja kertoo kestävän kulutuksen teemoista kiinnostuneille. Askartelupajassa valmistetaan aineettomien lahjojen lahjakortteja.

Toteuttaminen

Aineettomien lahjakorttien askartelupajojen vetäjinä voivat toimia kädentaidoista kiinnostuneet neuvojat tai muut aiheen asiantuntijat. Pajat kestävät 1-3 tuntia, ja osallistua voivat niin lapset kuin aikuisetkin. Teemaan sopien kannattaa käyttää kierrätysmateriaalia lahjakorttien toteutuksessa. Toiminta sopii hyvin jo olemassa olevan alueellisen tapahtuman yhteyteen, tai paikkaan jossa käy tai jonka ohi kulkee paljon ihmisiä (esimerkiksi kirjastot, järjestöjen tilat, asukastalot jne.).

Korttipajan vetäjä tuo mukanaan tarvittavat askarteluvälineet ja -materiaalit. Kulutusneuvonnasta vastaavalta taholta saa materiaaleja sekä neuvojan kertomaan kulutuksesta ja sen ympäristövaikutuksista, jätteen synnyn ehkäisystä sekä lajittelusta.

Toimintaa markkinoidaan paikallisille yhteistyökumppaneille ja tapahtumapäivänä lisäksi tapahtumapaikalla. Kirjastoilla on omat kanavansa, esimerkiksi viikko-ohjelmaa näytävä mainostaulu.

Resurssit

Järjestelyt vaativat vain pienen työmäärän. Toteutus resurssineen on osin riippuvainen maksullisista neuvoista, mutta ulkopuolista neuvojaa ei välttämättä tarvita lainkaan, mikäli järjestäjätahoilta löytyy osaamista askartelupajan ohjaamiseen. Materiaalikustannukset pysyvät alhaisina käytettäessä pääasiassa kierrätysmateriaaleja.

Kokemuksia

Aineettomien lahjojen korttipajoja ja jouluisia kulutusneuvontaa on järjestetty pääkaupunkiseudun kirjastoissa kahdeksan kertaa sekä erillisinä tapahtumina että muiden asukastapahtumien yhteydessä. 4V-hankkeen lisäksi mukana toteuttamassa ovat olleet HSY, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy sekä kirjastoja ja asukasjärjestöjä. Kirjastot ovat tarjonneet pajoille tilat, kierrätysmateriaalit askartelua varten on saatu Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen askartelupörssistä ja neuvontamateriaalit on toimittanut paikallisesta jätehuollosta vastaava HSY. Kierrätyskeskuksen ympäristöneuvoja on ohjannut askartelupajaa ja HSY:n neuvoja pitänyt infopöytää. Askartelupajassa valmistetuissa aineettomien lahjojen lahjakorteissa on luvattu läheisille muun muassa kynttiläillallisia kotona, lautapeli-iltoja, satuhetkiä ja luontoretkiä.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Toiminta on ympäristöystävällistä ja se vähentää esimerkiksi jätteiden määrää ja materiaalien käyttöä, kun tavaran sijasta annetaan aineeton lahja. Tapahtumat lisäävät osallistujan tietoja kulutuksen vaikutuksista ja vaihtoehtoista sekä tarjoavat sosiaalisia kontakteja mukavan yhdessäolon muodossa. Aineeton lahja on usein hyvin edullinen tai ilmainen, jolloin lahjanantaja säästää myös rahaa.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Alueellinen leiriyhteistyö

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, yhteistyö, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, asukkaat, kaupunginosa, vapaaehtoistyö, kestävä elämäntapa

Kenelle: alueellisille toimijoille, jotka haluavat järjestää yhteistyössä leirin lapsille.

Tavoite

Maksuton ja ympäristövastuullinen päiväleiri alueen lapsille koulujen loma-aikoina.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Alueen toimijat järjestävät yhteistyössä päiväleirin alueen lapsille. Ohjelman järjestelyvastuu jaetaan eri toimijoiden kesken. Leiristä pyritään saamaan osallistujille ilmainen, joten mukana olevat tahot lahjoittavat työaikaa ja tarvittavia materiaaleja.

Toteuttaminen

Leiri toteutetaan alueellisena yhteistyönä koulujen loma-aikaan. Jokin taho, kuten kaupunginosayhdistys, ottaa vetovastuun. Ajankohta ja tilat sovitaan hyvissä ajoin, vähintään 4 kuukautta ennen leiriä. Yhteisessä kokoontumisessa jaetaan järjestely- ja ohjelmavastuut. Mahdolliset retket sovitaan vierailukohteiden kanssa. Markkinointi aloitetaan 1–2 kuukautta ennen leiriä ja hoidetaan alueen koulujen kanssa yhteistyössä. Tästä sovitaan rehtorien kanssa. Vastuutaho ottaa ilmoittautumiset vastaan. Leirille mahtuu tiloista ja ohjaajamäärästä riippuen 10–30 lasta. Jokaista viittä lasta kohden pitää olla yksi ohjaaja ja lisäksi tarvitaan leirin johtaja. Näiden lisäksi voi olla päivittäin vaihtuvia ohjaajia jotka vastaavat tietyistä ohjelmista. Yläaste–lukioikäisiä nuoria voi ottaa apuohjaajiksi.

Ilmoittautumisajan päätyttyä (2 viikkoa ennen leiriä) lähetetään osallistujille leirikirje. Kirjeeseen on koottu leiriohjelma, mukaan tarvittavat vaatteet ja muut tavarat sekä järjestäjien yhteystiedot. Leirikirjeen mukana lähetetään kuvauslupapyyntö. Jos leirillä halutaan järjestää päätösjuhlat, voidaan tässä vaiheessa kysyä, moniko perheestä on osallistumassa juhliin. Kuvauslupa ja juhlaosallistumislappu palautetaan leirin ensimmäisenä päivänä. Leiriläiset vakuutetaan tapaturmien varalta. Lapset dokumentoivat leiriä koko ajan heidän käyttöönsä annetuilla kameroilla. Myöhemmin leirikuvista voidaan järjestää vaikka näyttely. Leirin järjestämisessä ympäristövastuullisuus on tärkeää. Eväät syödään kestoastioista, retkeillään lähimaastossa kävellen ja pyörällä, askarrellaan kierrätys- ja luonnonmateriaaleista ja mennään ulos säällä kuin säällä.

Resurssit

- Työaikaa vastuutaholta: alueellisen yhteistyöverkoston kokoaminen, sponsoreiden ja tilojen etsiminen, päivien rakenteen suunnittelu, ruokahuollon miettiminen, johtajan ja ohjaajien etsiminen, markkinointi koulujen kautta, ilmoittautumisten vastaanottaminen, leirikirjeen kokoaminen ja lähettäminen sekä yhteys koteihin leirin aikana
- Työaikaa muilta: osallistuminen suunnittelutyöhön, oman vastuupäivän ohjelman suunnittelu sekä ohjaajan/ohjaajien työaika leirillä
- Muita resursseja: tilat, ruokaa, tarvittaessa astioita lainaan, (mahdollisuuksien mukaan kierrätettyjä) askartelu- ja taiteilutarvikkeita

Kokemuksia

Helsingin Mellunmäessä Kulttuuri- ja vapaa-ajantila Mellarissa ja sen välittömässä läheisyydessä toimivat alueelliset tahot järjestivät yhteensä viisi maksutonta päiväleiriä alueen lapsille kesällä 2008 ja 2009. Mukana järjestämässä leirejä olivat Mellunmäki-Yhdistys, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Chili-hanke, Leikkipuisto Mellunmäki, Mikaelin seurakunta, Mellunmäen ortodoksinen seurakunta, Hurstin säätiö, Cassandra ry, partiolippukunta Nuoret Kotkat ja 4V-hanke. Vuonna 2008 päävastuu oli 4V-hankkeella ja vuonna 2009 Mellunmäki-Yhdistyksellä. Päävastuutaho vastasi markkinoinnista, kunkin leiripäivän ohjaajista, eväistä ja muista käytännön järjestelyistä.

Ohjelmassa painotettiin lähiympäristöön tutustumista ja monikulttuurisuutta. Leireillä testattiin myös Lennu Liito-orava ja kesäinen kaupunkiseikkailu -leirimateriaalia. Ruokailemassa käytiin Leikkipuisto Mellunmäen (ent. Luosto) kesäruokailussa. Laajan alueellisen toimijajoukon yhteistyö sai alueella positiivista huomiota, ja haasteellisella alueella maksuttoman ja mielekkään toiminnan tarjoaminen oli lapsille huippu juttu.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Yhteistyössä järjestettävä leiri lisää alueellista yhteisöllisyyttä ja lasten turvallisuutta alueella. Ympäristövastuullisesti järjestetty leiri ohjaa lapsia omalta osaltaan tekemään elämässään kestäviä valintoja.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Alueellinen vanhempainilta

Avainsanat: yhteisöllisyys, yhteistyö, koulu, päivähoito, asukkaat, kaupunginosa, turvallisuus

Kenelle: kouluille, päiväkodeille, nuorisotoimelle, seurakunnalle, asukkaille

Tavoite

Käytännön tavoitteena on koota paikalliset lapsiin ja nuoriin vaikuttavat toimijat yhteen ja järjestää yhdessä koko aluetta koskeva vanhempainilta kaikille alueen asukkaille, erityisesti vanhemmille.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Huoli lapsista ja nuorista on yhteinen. Alueellinen vanhempainilta tuo yhteen kaikki asianosaiset. Se tukee alueen vanhempien, koulujen, päiväkotien ja muiden tahojen yhteistoimintaa sekä antaa mahdollisuuden keskustella alueen lapsia ja nuoria koskettavista ongelmista sekä yhteisistä pelisäännöistä alueella.

Toteuttaminen

Vanhempainiltaa suunnittelevaan työryhmään kutsutaan asiasta kiinnostuneita alueellisia toimijoita (kouluja, päiväkoteja, leikkipuistoja, nuorisotaloja, seurakuntaa, järjestöjä, sosiaalivirasto, kulttuuriasiainkeskus, alueella toimivia hankkeita, lähipoliisi, asukkaita jne.). Tarvittaessa voidaan perustaa lisäksi pienempi suunnitteluryhmä, mutta koko työryhmä osallistuu tapahtuman järjestelyihin ja mainostamiseen. Työryhmä tapaa toisensa hyvissä ajoin, esimerkiksi 4–5 kuukautta ennen suunniteltua tapahtumaa, ja pitää kokouksia säännöllisesti tapahtuman lähetessä. Tapahtuman suunnittelulle ja toteuttamiselle laaditaan aikataulu ja jaetaan vastuut, joista pidetään kiinni. Työ jaetaan tasapuolisesti kaikkien osallistuvien tahojen kesken. Aluksi päätetään illan tarkoitus ja teema, joka koskettaa paikallisia asukkaita, vanhempia ja toimijoita. Suunnitellaan illan ohjelma aikatauluineen ja valitaan kiinnostavat esiintyjät. Myös nuorten mielipiteiden kuuleminen tilaisuudessa voi olla mielenkiintoista. Ohjelmaan on tärkeä varata riittävästi aikaa keskustelulle.

Tapahtumapaikan ja ajankohdan valintaan kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Tilaisuus on hyvä järjestää jossakin neutraalissa tilassa (ei koulun tai seurakunnan tiloissa), jolloin sinne on helpompi kaikkien alueen asukkaiden tulla. Paikalla on tärkeä olla toimivat tilat (keittiö, wc) ja riittävästi istumapaikkoja sekä hyvät tekniset valmiudet esim. tietokoneen, äänentoistolaitteen, mikrofonin tai videotykin käyttöä varten. Osallistujille on hyvä tarjota illan kuluessa kahvit ja pullat/sämpylät. Tapahtuman ajankohdan valinnassa kannattaa kääntyä koulujen ja päiväkotien puoleen, jotta samalle viikolle ei osu muita vastaavia tapahtumia tai ole muuta kiirettä.

Tapahtuman mainos kannattaa tehdä hyvissä ajoin ja käyttää runsaasti aikaa mainosten ja tiedotteiden levittämiseen alueelle sekä sähköisesti. Mainostusvastuu pitää jakaa koko ryhmän kanssa, sillä monipuolisen työryhmän verkostossa tieto vanhempainillasta leviää laajalle. Mainostuksessa kannattaa hyödyntää kaikkia paikallisia toimijoita, myös yhdistyksiä ja järjestöjä sekä lehtien menovinkkipalstoja.

Resurssit

Ajalliset resurssit:

- Kokouksia on hyvä järjestää ennen vanhempainiltaa vähintään 3–5, kerrallaan 2 tuntia.
- Illan valmistelut vievät aikaa 1–2h, itse tapahtuma kestää 2–2,5h (esim. klo 18–20).

Taloudelliset resurssit:

- Kaikki mikä voidaan kannattaa tehdä talkoovoimin ja kontakteja sekä yhteistyötä hyödyntäen, mutta joitain rahallisia resursseja tarvitaan.
- Tilan vuokra. Paikallisella yhteistyöllä tilan voi saada käyttöön myös ilmaiseksi.
- Puhujat. Joskus kalliimpi, mutta tunnetumpi esiintyjä voi toimia tapahtumalle julkkisvetonaulana. Kaikki puhujat eivät edes ota rahaa tämän tyyppisistä keikoista.
- Kahvitarjoilu, myös kokouksiin.
- Mainoksiin saattaa tarvita rahaa, mutta lehtien palstoille ja nettifoorumeille pääsee monesti mainostamaan ilmaiseksikin. Kannattaa hyödyntää kaikki kontaktit!

Kokemuksia

Mellunmäen aluetyöryhmä järjesti alueellisen vanhempainillan keväällä 2009 ja 2010 Mellunmäen Kulttuuri- ja vapaa-ajantila Mellarissa. Aluetyöryhmään kuuluivat paikallisten koulujen, päiväkotien, nuorisotalojen, leikkipuistojen ja seurakuntien, sosiaalityön, lähityöhankkeen ja 4V-hankkeen edustajat sekä muita alueella toimivia hankkeita ja kaupungin toimintoja. Molempina vuosina tapahtuma järjestettiin teemalla ”Koko kylä kasvattaa”. Tapahtuma osoittautui palautteen perustella tarpeelliseksi ja siitä haluttiin tehdä vuosittainen tilaisuus, jossa alueen asukkaat ja vanhemmat voivat kuulla tietoa alueen toimijoilta, esittää kysymyksiään sekä jakaa tietoaan ja huoliaan muiden kanssa.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Käytäntö edistää sosiaalisesti kestävästä kehityksestä ja yhteisöllisyyttä sekä korostaa yhteistyön ja verkostoitumisen merkitystä. Tapahtuma kuuluu järjestää kestävän kehityksen hengessä ja luonnonvarojen säästämiseen, esimerkiksi käyttäen kestoastioita kahvituksessa.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Alueellinen ympäristökasvattaja

Avainsanat: yhteistyö, koulu, päivähoito, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, järjestöt, kunnat, kaupunginosa

Kenelle: kunnille, järjestöille, luonto- ja ympäristökouluille, seurakunnille

Tavoite

Alueellinen ympäristökasvattaja toimii tukihenkilönä kestävän kehityksen työssä tietyn alueen kouluille, päiväkodeille, leikkipuistoille ja nuorisotaloille.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Alueellinen ympäristökasvattaja antaa tukea kestävän kehityksen työhön alueen koulujen, päiväkotien, leikkipuistojen, nuorisotalojen ja muiden toimijoiden kasvattajille. Kohderyhmää voi laajentaa myös esimerkiksi iltapäivätoimintaan, seurakuntien kerhotoimintaan ja järjestöjen lapsi- ja nuorisotyöhön. Alueellinen ympäristökasvattaja on toimijalähtöinen konsultti ja kouluttaja. Lisäksi hän toimii tarpeen vaatiessa yhdyslinkkinä kunnan virkamiehiin. Alueellisen ympäristökasvattajan työ tukee kunnan kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista käytännössä. Ympäristökasvattajan näkökulmasta tavoitteena on antaa tukea toimijoille siten, että kestävän kehityksen työstä tulisi luonteva, suunnitelmallinen ja tavoitteellinen osa toimijoiden työtä.

Toteuttaminen

Alueellinen ympäristökasvattaja voi olla palkattuna kuntaan (esimerkiksi opetus- tai ympäristövirastoon tai jollekin koululle), järjestöön, luonto- tai ympäristökouluun, seurakuntaan tms. Tärkeintä on, että hän saa luotua toiminta-alueellaan toimivan yhteistyöverkoston kunnan toimijoihin ja kunnassa toimiviin muihin tahoihin sekä tietenkin kohdealueen kouluihin, päiväkoteihin, leikkipuistoihin ja nuorisotaloihin. Toiminta alue voi olla melko suuri, mutta on tärkeää, että se ei muodostu liian suureksi, sillä alueellisen ympäristökasvattajan on kyettävä pitämään aktiivisesti ja henkilökohtaisesti yhteyttä alueen toimijoihin. Ympäristökasvattajalla on hyvä olla työpiste toiminta-alueella.

Alueellisen ympäristökasvattajan työ ohjautuu toimijoiden toiveiden mukaan, joten se on hankalasti ennustettavissa. Annettu työaika ja muut resurssit rajaavat toimintaa, mutta muuten liiallinen etukäteen rajaaminen ei ole hyväksi, vaan on annettava tilaa mielikuvitukselle ja uusille kokeiluille.

Resurssit

- Alueellisen ympäristökasvattajan palkka
- Toimintarahaa tarvittava määrä
- Työtila
- Alueella liikkumiseen polkupyörä, bussilippu tms.

Kokemuksia

Alueellisen ympäristökasvattajan konseptia on testattu kolmessa hankkeessa: Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran hankkeissa Ekoarki ja Ekoarki Vantaalla vuosina 2003–2006 sekä Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen sekä Espoon, Helsingin ja Vantaan kaupunkien yhteisessä 4V-hankkeessa vuosina 2008–2011.

Ekoarki-hanke

Alueellisen ympäristökasvattajan konsepti kehitettiin Itä-Helsingissä. Alusta pitäen ajatuksena oli tukea alueen koulujen ja päiväkotien kasvattajia ympäristökasvatukseen liittyvissä asioissa. Kokemukset olivat hyviä.

Ekoarki Vantaalla -hanke

Hankkeessa testattiin alueellisen ympäristökasvattajan toiminnan siirrettävyyttä. Ympäristökasvattaja työskenteli Itä-Vantaalla vuoden ajan ja konseptin siirtäminen tuntui mahdolliselta ja toimivalta.

4V-hanke

4V-hankkeessa alueellisten ympäristökasvattajien työ suunniteltiin Ekoarki-hankkeiden pohjalta tarkemmin. Tavoitteena oli edistää erityisesti kestävän kehityksen ohjelmatyötä, jolloin työn tulokset jäisivät varmemmin elämään. Lisäksi jo varhaisessa vaiheessa päätettiin että koulujen ja päiväkotien hyväksi kokemat käytännöt kerätään talteen muiden toimijoiden tueksi. Hankkeessa julkaistiin saatujen kokemusten ja alueellisten ympäristökasvattajien yhteisen työn perusteella koulujen ja päiväkotien kestävän kehityksen oppaat.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Alueellinen ympäristökasvattaja edistää kestävän kehityksen osaamista toiminta-alueensa kouluissa, päiväkodeissa, leikkipuistoissa ja nuorisotaloissa. Strategioiden tavoitteet muuttuvat käytännön toiminnaksi. Kestävän kehityksen työstä tulee suunnitelmallista ja luonteva osa alueen toimijoiden työtä.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Animaatiojoulukalenterin tekeminen työpajoissa

Avainsanat: asukastoiminta yhteisöllisyys, osallisuus, yhteistyö, koulu, päivähoito, järjestöt, kunnat, kaupunginosa, toimintavinkki, kestävä elämäntapa, viestintä

Kenelle: kunnille, järjestöille, yrityksille, kouluille ja päiväkodeille

Tavoite

Tuottaa yhteistyössä animaatiojoulukalenteri. Poikkihallinnollinen yhteistyö lisääntyy yhteisöllisen mediaprojektin myötä. Joulukalenterin avulla käsiteltävät, eri-ikäisille sopivat kestävä kehityksen teemat lisäävät tekijöiden ja yleisön ympäristötiedon määrää.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Animaatiojoulukalenteri on nukkeanimaatio, joka syntyy lasten tai aikuisten työpajoissa ja esitetään päiväkohtaisena animaationa 1.-24.12. internetissä tai seinälle heijastettuna. Malli sopii media- ja taidekasvatuksen välineeksi. Animaatiotekniikka on helppo omaksua ja se soveltuu kaikenikäisille.

Toteuttaminen

Suunnittelussa, käytännön järjestelyissä ja tiedottamisessa vapaaehtoistyön käyttö on luontevaa. Työpajojen vetämiseen tarvitaan kuitenkin alan asiantuntemusta. Yhteistyötä voi ehdottaa esimerkiksi alan oppilaitoksille. Osaamisen ja muiden resurssien salliessa voidaan myös käsikirjoitus, lavasteiden valmistus, editointi ja julkaisu tehdä erillisissä työpajoissa tai kurssitöinä. Kaikissa tapauksissa työn sujuvuuden varmistamiseksi projektille tarvitaan vastuutaho ja työpajoihin ohjaajia, joilla on kokemusta kuvaamisesta ja editoinnista.

Lapsista ja muista osallistujista koostuva työryhmä hoitaa animaatiotyöpajojen toteutuksen sekä hahmojen ja lavasteiden tekemisen. Animaatiotyöpajat sopivat lapsille, koska lasten on helppo ymmärtää animaatiotekniikan lineaarisuus ja toimia itse ohjaajina ja kuvaajina. Aikuisille työpajat voidaan järjestää kursseina tai avoimina tilaisuuksina. Animaatiojoulukalenteria voidaan markkinoida ja esittää internetissä. Lisäksi se voidaan heijastaa esimerkiksi asukastilan ulkoseinälle.

Kalenterin kuvaukset hoituvat noin neljässä puolenpäivän mittaisessa animaatiotyöpajassa, jos lavasteet ja nuket on tehty etukäteen valmiiksi. Ryhmille kerrotaan lyhyesti animaatiotyöskentelyn perusteista ja esitellään työvälineet. Yhden animaation tekeminen kestää noin 30–45 minuuttia. Kahdessa puolen päivän äänityöpajassa luodaan musiikkia ja äänitehosteita sisältävä ääniraita animaatioihin. Työpajoissa lapset järjestetään 3–4 hengen ryhmiin. Ääniraidan suunnittelu, harjoittelemine ja lopullinen äänitys vie ryhmältä noin 30 minuuttia. Työpajoista koostuvan kokonaisuuden lisäksi päiväkotiryhmät ja koululuokat voivat osallistua animaatiojoulukalenterin tekemiseen osana päiväkodin perustoimintaa tai koulun varsinaista opetusohjelmaa tekemällä esimerkiksi lavasteita tai hahmoja. Editointityö tehdään vetäjien toimesta pajojen jälkeen.

Resurssit

Käsikirjoitukseen, suunnitteluun, editointiin ja tuotantoon sekä pajojen tauko-ohjelman toteutukseen tarvitaan erilliset työntekijät joko vapaaehtoistoin tai palkkaamalla. Projektin toteutus vaatii kokonaisuudessaan noin yhden henkilötyökuukauden panostuksen, ja paja vaatii eri alojen asiantuntemusta. Suuri osa tarvittavista materiaaleista voidaan hankkia kierrätettynä. Tukea kustannuksiin voi tarjota esimerkiksi kulttuuri-, sosiaali-, ympäristö- ja nuorisotoimi.

Kokemuksia

Helsingin Kontupisteessä on tehty animaatiojoulukalenteri vuodesta 2002 lähtien ammattilaisten vetämissä työpajoissa. Kontupisteen ikkunaan projisoidut joulukalenterit ovat saaneet aina positiivista palautetta. Vuonna 2008 joulukalenterin tuotantoa ja julkistamistapaa kehitettiin 4V-hankeyhteistyönä. Joulukalenterista tehtiin konsepti, jonka avulla mahdollistetaan projektin toistaminen myös muiden tahojen toimesta. Uutuutena olivat kestävän kehityksen teemoihin liittyvän käsikirjoituksen tuottaminen, äänimaailmatyöskentelyn testaaminen sekä ohje animaatiokalenterin toteutuksesta yhteisöllisenä projektina. Avoimesta työpajasta tiedotettiin alueellisesti ja jokaisessa työpajassa oli kaksi animaatiopistettä, mikä mahdollisti noin kuuden lapsen yhtäaikaisen työskentelyn. Vuoroaan odottaville oli järjestetty ohjelmaa työrauhan takaamiseksi 4V-hankkeen ympäristöneuvojien toimesta; lapset askartelivat uusiojoulukortteja ja harjoittelivat kierrätystä ja kestävää kulutusta pelien ja leikkien avulla. Yhteistyökumppaneina toimivat Helsingin kaupungin kulttuuriasiainkeskus, Lasipalatsin Mediakeskus Oy ja 4V-hanke. Joulukalenteripajoihin osallistui yli sata lasta ja aikuista. Valmiin Animaatiojoulukalenterin animaatiot julkaistiin päivittäin 1.-24.12.2008 internetissä sekä projisoituina mm. Kontupisteen ikkunaan ja Helsingin keskustassa Lasipalatsin ulkoseinälle.

Vuonna 2009 animaatiojoulukalenterin tekemisen päävastuu oli *Helsingin kulttuuriasiainkeskuksella ja Animatrix ry:llä*. 4V oli mukana kertomassa kokemuksia edellisiltä vuosilta, markkinoimassa kalenteria sekä tarjoamassa tiloja kuvauksia varten. Vuonna 2009 kokeiltiin jälleen uudenlaista konseptia, kun *Ateneumin Picasso-näyttely* saatiin yhteistyökumppaniksi. Ateneum tarjosi animaatioryhmille mahdollisuuden tutustua Picasso-näyttelyyn opastuksen kera. Kaikki vuoden 2009 joulukalenterin luukut saivat innoituksensa Picasso-näyttelystä eikä niitä käsikirjoitettu etukäteen.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Työmenetelmä sopii lasten ja aikuisten innostamiseen, yhteisöllisyyden herättelyyn ja ympäristökysymysten lähestymiseen. Menetelmä on myös oivallinen tapa saattaa yhteen eri-ikäisiä ihmisiä. Lisäksi osallistujien tietotaito ja osallistumismahdollisuudet lisääntyvät prosessin myötä.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Ekotekokilpailu

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, koulu, päivähoito, kunnat, toimintavinkki, energian ja veden säästö, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa, motivointi

Kenelle: kunnille, kouluille, päiväkodeille

Tavoite

Ekotekokilpailun tavoitteena on muuttaa kunnan toimijoiden ja asukkaiden toimintatapoja ympäristöä säästäväksi.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Kilpailun järjestää kunta, joka haastaa kilpailuun kaikki kunnan päiväkodit, koulut ja oppilaitokset. Osallistuminen on kuitenkin vapaaehtoista. Teemaksi voidaan valita esimerkiksi energiansäästö. Tällöin kouluisäntä tai huoltomies seuraa sähkönkulutusta kilpailun aikana. Koulujen ja päiväkotien osallistujien on kirjattava osallistumisen tavat ja sähköä säästävät ideat ekotekopäiväkirjaan, joka on yksi kilpailun kriteereistä. Kunnan nimeämä palkintoraati palkitsee kilpailun voittajat rahallisella palkinnolla, maineella ja kunnialla. Kouluissa ja päiväkodeissa opitut ympäristöä säästävät toimintatavat juurtuvat yhteisön arkeen.

Toteuttaminen

- Kilpailun järjestävä työryhmä valitsee kilpailun teeman ja kohderyhmän.
- Työryhmä luo kilpailulle säännöt (esim. osallistumiskriteerit, kilpailuaika, palkintoraati, arviointikriteerit, palkinnot).
- Työryhmä lähettää osallistumiskutsut kohdennetusti suoraan kohdetahoille (esim. rehtoreille, oppilaskuntien puheenjohtajille ja päiväkodinjohtajille) hyvissä ajoin.
- Kilpailun koordinaattori toimii kilpailuaikana osallistujien tukena.
- Kilpailuajan jälkeen palkintoraati ja kunta palkitsevat osallistujat ja tuloksista tiedotetaan.
- Osallistujia kannustetaan jatkamaan ympäristöä säästävällä tavalla!

Resurssit

Kilpailun järjestäminen vaatii aikaa ja rahaa, mutta se voi tuoda kullannarvoisia innovaatioita esimerkiksi energian ja rahan säästämiseen ja auttaa siten hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä. Kilpailun organisoijien tulee varata riittävästi työaika erityisesti kilpailua käynnistettäessä ja loppuvaiheessa. Työaika kuluu myös kouluisänniltä ja päiväkodin huoltomiehiltä, joiden tehtävä on tarkistaa esimerkiksi sähkömittarin lukema tai arvioida syntyneen jätteen määrä. Rahaa on varattava myös palkintoihin ja muihin kuluihin.

Kokemuksia

Vantaan kaupungin sivistystoimi järjesti Ekotekokilpailun 1.10.2009–30.4.2010. Kilpailu on tarkoitus järjestää jatkossa vuosittain vaihtuvalla temalla. Idea syntyi, kun sivistystoimessa pohdittiin, miten voitaisiin kannustaa vantaalaisia kouluja ja päiväkoteja kestävän kehityksen toimintaan. Kilpailun temaksi valittiin sähkönsäästö, koska se on selkeästi mitattavissa ja voi tuoda merkittäviä säästöjä ja innovaatioita. Kilpailussa tärkeää oli positiivinen haaste ja vapaaehtoisuus.

Kilpailussa oli kaksi sarjaa: päiväkodit sekä koulut ja oppilaitokset. Kilpailua mainostettiin edellisenä keväänä huhti–toukokuussa suoraan kouluille lähettämällä kirjeet niin oppilaskunnille kuin opettajille. Kilpailuun ilmoittautuminen päättyi toukokuun lopussa. Syyskuussa osallistujille järjestettiin infotilaisuus, jossa käytiin läpi kilpailun periaatteet. Kilpailuaikaa oli puoli vuotta, koska kilpailun käynnistämiseen meni aikaa ja tulokset piti julkaista ennen kouluvuoden päättymistä vielä samana lukuvuonna. Muuten vuosi olisi ollut parempi kilpailuaika.

Kaupungin johdon sitoutuminen kilpailuun oli tärkeää. Palkintoraadissa oli mukana kaupunginvaltuuston jäseniä. Kaupunki palkitsi kummankin sarjan kolme parasta rahapalkinnolla ja lisäksi kaksi kummastakin sarjasta kunniamaininnalla. Voittajan valitsi iso, demokraattinen ryhmä. Kilpailun arvosteluun vaikutti sähkönkulutuksen vähenemä, konkreettiset ideat energiansäästöön sekä Ekoteko-päiväkirjan sisältö ja prosessin kulku. Päiväkirja osoittautui käytännössä tärkeäksi arvioinnin työvälineeksi. Useamman henkilön, esimerkiksi yhden luokan opettajineen tuli osallistua päiväkirjan täyttämiseen. Olennaista oli dokumentoida oppilaiden ja lasten osallistuminen, joten päiväkirjan pitäjien tuli kirjoittaa ylös aina kuka/ketkä olivat kirjoittaneet.

Kilpailu ratkesi toukokuussa, jolloin järjestettiin palkitsemistilaisuus kaupunginvaltuuston kokouksen yhteydessä. Paikalle kutsuttiin myös lehdistö. Kilpailun tavoitteet saavutettiin erinomaisesti. Vantaan kaupunki sai liudan hienoja pysyviä ideoita ja toimintatapoja säästää energiaa ja kilpailu loi hyvää yhteishenkeä kouluissa ja päiväkodeissa, joissa oli monesti koko yhteisö täysillä mukana tavoitteiden saavuttamisessa ja ekotekopäiväkirjan täyttämässä. Päiväkirjoista välittyi positiivinen tunnelma. Tulokset yllättivät Tilakeskusta ja kaupungin johtoa myöten – mikä summa säästysisikään jos kaikki toimisivat energiaa säästäen. Vaikka kyseessä ovat pienet teot, jotka eivät vaadi isoja ponnistuksia, säästynyt summa oli huomattava: yhteensä säästöä syntyi 53 000 e. Kaupunginjohtajan ideasta kilpailua aiotaan kokeilla myös muilla aloilla.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Kilpailuun osallistuvat tahot säästävät suoraan ja välillisesti energiaa ja luonnonvaroja. Yhteinen haaste ja tavoite luovat yhteisöllisyyttä ja hyvää henkeä. Kaikki saavat osallistua!

Yhteystiedot

Vantaan sivistystoimi, varhaiskasvatuksen asiantuntija Teea Markkula

Haastatteluin nuorten näkemykset asuinalueestaan kuuluviin

Avainsanat: osallisuus, koulu, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, asukkaat, kunnat, kaupunginosa

Kenelle: asukkaille, asuinalueiden kehityksestä vastaaville, suunnittelijoille, kaikille osallistavasta suunnittelusta kiinnostuneille

Tavoite

Selvittää nuorten näkemyksiä ja kokemuksia asuinalueestaan. Tavoitteena on hahmottaa nuorten asuinaluearvostuksia ja -toiveita, viihtymisen ja viihtymättömyyden syitä sekä saada nuorten näkökulmaa alueen kehittämistyöhön.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Ryhmä- ja yksilöhaastattelumenetelmiä käyttäen kartoitetaan nuorten käsityksiä, mielipiteitä ja toiveita asuinalueestaan. Saatua tietoa hyödynnetään alueen ja sen palvelujen kehittämisessä.

Toteuttaminen

Haastattelujen suunnittelua varten kootaan eri alojen asiantuntijoista koostuva ryhmä. Ryhmässä voi olla jäseniä esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimesta, kaupunkisuunnittelusta, opetus- ja nuorisotoimesta sekä poliisista. Kysymyksiä on hyvä testata koehaastattelulla. Nuoret on helpointa tavoittaa alueen koulujen, kirjaston ja nuorisotoimen kautta. Haastattelut kannattaa toteuttaa tiloissa, joissa nuoret muutenkin käyvät.

Haastattelut toteutetaan joko yksilö- tai ryhmähaastatteluina. On hyvä, jos keskustelut saadaan nauhoittaa. Jos se ei ole mahdollista, voidaan vastaukset kirjoittaa muistiin. Haastattelujen jälkeen aineisto puretaan tekstiksi ja sen jälkeen aineisto kootaan kysymysten ja sisällön pohjalta teemoittain. Aineiston käsittelyn ja analysoinnin jälkeen laaditaan raportti.

Resurssit

Tarvittavien resurssien määrä riippuu haastattelujen laajuudesta ja raportoinnin luonteesta. Haastatteluiden suunnitteluun, toteuttamiseen ja raportointiin on hyvä varata reilusti työaika.

Kokemuksia

Espoossa selvitettiin suvelalaisten nuorten käsityksiä omasta asuinalueestaan. Haastattelut toteutettiin keväällä ja raportti laadittiin kesällä 2010. Haastattelut toteutettiin sovellettuina fokusryhmähaastatteluina. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Haastatteluja tehtiin 13 ja niissä haastateltiin yhteensä 49 nuorta. Haastateltavat olivat iältään 13-16 -vuotiaita.

Nuorilta kysyttiin mm. seuraavia kysymyksiä: Millaista täällä on asua, viihdytkö? Mitkä ovat asuinalueesi hyvät ja huonot puolet ja miksi? Mitä alueen palveluja käytät ja miksi? Miten parannettaisiin alueen asukkaiden (eri ryhmien) välejä? Miten asuinalueesi tulisi kehittää? Haastattelut purettiin tekstiksi, käsiteltiin teemoittain ja analysoitiin. Tältä pohjalta tuotettiin raportti, jossa tuloksia vertailtiin myös muihin vastaaviin tutkimuksiin sekä yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Nuorten omalle puheelle haluttiin antaa mahdollisimman paljon tilaa ja siksi lainauksia esitettiin paljon.

Tuloksia hyödynnetään Suvelan alueen kehittämisessä. Raportti on herättänyt paljon kiinnostusta ja sen on toimitettu muun muassa hyvinvointityöryhmälle, alueen kehittämisestä vastaaville tahoille (mm. kaupunkisuunnittelu, tekninen keskus), kouluille, nuorisotoimeen, asukaspuistoon, vuokratyöyhtiöiden isännöitsijöille ja johdolle, alueen ravintoloille, aluehallintoviranomaiselle, seurakuntaan ja poliisille.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Menetelmä antaa nuorille mahdollisuuden vaikuttaa ja tulla kuulluksi, mikä parhaimmillaan voimauttaa ja voi lisätä alueella viihtymistä ja yhteisöllisyyttä. Alue tunnetaan enemmän omaksi kun sen asioihin saadaan vaikuttaa, ja siten myös vastuunkantaminen yhteisen alueen viihtyvyydestä voi voimistua.

Yhteystiedot

Espoon sosiaali- ja terveystoimi, Kristiina Alppivuori

Junnut Jeesaa ikäihmisiä

Avainsana: osallisuus, yhteisöllisyys, yhteistyö, koulu, lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminta, vapaaehtoistyö, toimintavinkki

Kenelle: kouluille, nuorisotaloille, palvelutaloille

Tavoite

Tavoitteena on kaventaa nuorten ja ikäihmisten välistä sukupolvien kuilua sekä lisätä yhteisymmärrystä heidän välillään. Toiminta kehittää myös kansalaisvalmiuksia ja alueellista yhteistyötä, lisää yhteisöllisyyttä sekä antaa osallistujille elämyksiä ja riemua.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Nuoret auttavat ikäihmisiä asioissa, joissa ikäihmisillä on avuntarvetta ja nuorilla osaamista. Toiminta lähtee tarpeesta – sitten yhdistetään nuoret ja ikäihmiset.

Toteuttaminen

Toteuttaminen vaatii vapaaehtoisia osallistujia sekä yhteistyötahon. Esimerkiksi koulun tai nuorisotalon nuoret voivat ilmoittautua vapaaehtoiseksi auttamaan läheiselle palvelutalolle, lähikauppaan tai johonkin julkiseen tilaan, jossa ikäihmiset saattavat tarvita apua. Toiminnasta voidaan myös maksaa pientä korvausta esimerkiksi vapaaehtoisen järjestölle tai nuorten yhteiseen matkakassaan, mutta se ei ole välttämätöntä toiminnalle.

Resurssit

- aikuinen vastuhenkilö (esim. nuorisotyöntekijä), työyhteisön tuki, aikaa ja sitoutumista vapaaehtoistyön koordinointiin
- vapaaehtoisista koostuva nuorten ryhmä (esim. 10 nuorta)
- yhteistyökumppani (esim. palvelutalo tai kauppa)
- jokaiselta osallistujalta aikaa (esim. 9 h/kk)
- nuorten jeesaajan roolia tuetaan esimerkiksi t-paidoilla, nimilapuilla ja kaupassa pöytäständeillä

Kokemuksia

Junnut Jeesaa -toimintaa lähdettiin suunnittelemaan HOK-Elannon toiveesta. Pilottihankkeeseen lähti mukaan helsinkiläisellä Kettutien nuorisotalolla toimiva Cosmo-ryhmä. Toiminnan lähtökohdista oli ikäihmisten olemassa olevat tarpeet. Auttamistoimintaa on järjestetty paikallisessa S-marketissa ja palvelukeskus Meriportissa syksystä 2008 alkaen. Kaupassa nuorten tehtävänä on

toimia ikäihmisten (ja muiden tarvitsevien) apuna ostosten teossa, tuoteselosteiden lukemisessa ja ostosten keräämisessä. Palvelukeskus Meriportissa nuoret opastavat kännykän ja internetin käytössä. Auttaminen tapahtuu säännöllisesti.

Ennen varsinaista toimintaa nuoret saivat neljän tunnin perehdytyksen, jossa käytiin läpi ikäihmisten oppimiseen, ikääntymiseen ja muistiin liittyviä asioita sekä keskusteltiin ikäihmisten erityistarpeista. Cosmo-ryhmä kävi S-Market Herttoniemessä tarjoamassa apua noin kaksi kertaa kuukaudessa kolme tuntia kerrallaan. Nuorten työasuna olivat yhtenäiset Junnu Jeesaa -hupparit. Kaupassa näkyvyyttä luotiin aputiskillä sekä banderolleilla. Nuoria kannustettiin kaupassa oma-aloitteisuuteen ja avun tarjoamiseen. Apuna heillä oli koko ajan nuoriso-ohjaaja. Palvelukeskus Meriportissa nuoret kävivät pari kertaa kuukaudessa, viisi nuorta kerralla. Auttamisessa keskityttiin toiveiden mukaisesti tietokoneen ja kännykän käytön opastamiseen. Tapaamiset kestivät noin tunnin kerrallaan.

Cosmo-ryhmän tavoitteena on tarjota mahdollisuus matkustaa ulkomaille nuorille, joilla ei muuten mahdollisuutta olisi. Ryhmä kerää toimintakauden aikana varoja matkaa varten, ja matka johonkin kansainväliseen tapahtumaan toteutetaan kesäisin. Ryhmä vaihtuu syksyisin ja sen yläikäraja on 18 vuotta. Vapaaehtoisia ryhmään tulijoita on paljon eikä ryhmää ole tarvinnut mainostaa. Junnut jeesaa -toimintaan nuoret lähtivät mukaan auttamisen halusta, tietämättä, että HOK-Elanto maksaa toiminnasta pienen korvauksen. Ansaitut rahat menevät yhteiseen matkakassaan.

Alkuun nuorilla oli toiminnasta ennakkokäsityksiä, mutta he ovat yllättyneet positiivisesti, kuinka mukavaa auttaminen on ollut. Myös alun jännitys on kaikonnut ja nuoret ovat kokeneet toiminnan mukavaksi ja menneet mielellään auttamaan. Ikäihmiset ovat olleet todella mielissään, ja he kokevat avun tärkeäksi ja mielekkääksi. He arvostavat sitä, että nuoret antavat aikaansa ja opastavat, ja nuoret koetaan paremmiksi opettajiksi kuin ATK-alan ammattilaiset. Positiivisen palautteen ansiosta Junnut Jeesaa -toimintaa on laajennettu myös muualle Helsinkiin.

Hyödyt kestävästä kehityksestä

Junnut Jeesaa -toiminta lähentää nuoria ja ikäihmisiä sekä kannustaa nuoria luovaan ja ennakkoluulottomaan toimintaan. Se lisää alueellista yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä, luo turvallista kasvuympäristöä sekä antaa hyvää mieltä ja elämyksiä. Lisäksi nuoret saavat työkokemusta ja itseluottamusta sekä tilaisuuden tutustua toimintaan palvelutalolla, kaupassa tai muussa toimintapaikassa.

Yhteystiedot

Kaakkoinen nuorisotyöyksikkö, nuoriso-ohjaaja Hanna Mikkonen

Kestävän kehityksen määrittely lasten ja nuorten kanssa

Avainsanat: osallisuus, koulu, päivähoito, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, toimintavinkki, kestävä elämäntapa

Kenelle: lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa työskenteleville

Tavoite

Hahmottaa yhdessä lasten ja nuorten kanssa, heidän omista lähtökohdistaan käsin, mitä kestävä kehitys tarkoittaa ja miten se liittyy lasten ja nuorten omaan elämään.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Kestävälle kehitykselle ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää ja se jääkin usein sanahelinäksi, jolle on hankala löytää yhtymäkohtia omasta arjesta. Toisaalta kestävä kehityksen näkökulmien sisäistäminen osaksi omaa elämää on olennaisen tärkeää. Lasten ja nuorten kanssa aihetta kannattaa lähestyä toiminnallisesti ja heidän omasta näkökulmastaan. Työpajatyöskentelyssä voidaan tarkastella kestävästä kehityksestä oman elämän ja omien valintojen kautta.

Toteuttaminen

Luovat ja toiminnalliset menetelmät tuovat vaihtelua arkiseen toimintaan ja tekevät kestävä kehityksen kysymykset näkyväksi lasten ja nuorten oman elämän tasolla. Menetelminä voidaan käyttää esimerkiksi satuja ja tarinoita, draamaa, mielipiteen ilmaisemiseen tähtääviä harjoituksia ja askartelua. Olennaista on varata aikaa omalle pohdinnalle ja keskustelulle. Vaikka lapset ja nuoret usein sanovat keskustelun aluksi, etteivät oikein tiedä mitä kestävä kehitys on, huomataan pajan edetessä, että tietoa aiheesta onkin paljon ja se liittyy suoraan myös omaan elämään.

Resurssit

Työpajat voidaan toteuttaa ryhmän omassa luokassa/tilassa. Aikaa kannattaa varata 1–2 tuntia. Pajojen kesto ja toteutusta voi muuntaa (ikä)ryhmälle sopivaksi. Ryhmän koosta riippuen tarvitaan 1–3 ohjaajaa. Tarvittavat välineet riippuvat toteutettavasta pajasta, yleensä askartelutarvikkeet ja jättemateriaalit riittävät. Jättemateriaaleja voidaan saada esim. lasten vanhemmilta.

Kokemuksia

Korson päiväkodin eskarit keskustelivat kestävästä kehityksestä, kun paikalle ryntäsi Keke-orava kertoen, että hänen kotipuunsa on kaadettu. Lapset keksivät päiväkodin seinälle kiinnitetyn puun, josta Keke saisi uuden kodin. Puusta puuttui kuitenkin lehdet. Ne saatiin tekemällä Keken jalanjälkitempi, jossa oli keke-aiheisia monivalintakysymyksiä lasten omaan elämään liittyen. Lapset vastasivat kysymyksiin pareittain numerolappuja nostamalla. Testin jälkeen lapset leikkasivat

paperista lehden, johon jokainen painoi sormivärillä oman jalanjälkensä. Lopuksi lapsilta kerättiin ideoita, kuinka he itse voivat edistää kestävästä kehitystä. Jäljet ja ideat kiinnitettiin puun lehdiksi.

Ankkalammen päiväkodin eskarit perehtyivät aiheeseen sadun avulla. Satu kertoi Ankkalammen saaresta, jonka jokaisella asukkaalla oli tärkeä tehtävä saaren ja sen asukkaiden hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Mitä jos maanviljelijää, opettajaa tai muusikkoa ei olisikaan? Keskusteltiin sadusta sekä lasten omista ja unelmien kodeista ja kaupungeista. Askarrettiin unelmien kaupunki unelmataloineen. Kaupunkiin kohosi myös mm. toimistorakennuksia, satama, leikkipuisto, koulu, leipomo, biovessa, poliisi- ja paloasema, uimahalli, mainoskylttejä, roska-astioita, tähystystorni ja puita. Lapset halusivat myöhemmin maalata kaupungin ja muovailta sinne ihmisiä taikataikinasta.

Vantaan seudun steinerkoulun ysiluokkalaiset aloittivat kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksien käsittelyn Kumman ottaisit? -mielipidejanalla. Pikavippi vai säästäminen? Banaani vai mustikka? Valintoja perusteltiin ja keskustelua syntyi. Seuraavaksi tutustuttiin tarinan kautta kuvitteelliseen hahmoon, 17-vuotiaaseen nuoreen mieheen ja hänen vanhempinsa. Tarina oli kärjistetty ja siinä tuotiin esiin kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksia. Oppilaat valitsivat pienryhmissä yhden tarinan hahmoista tarkasteluun ja pohtivat missä kohdassa tarinaa hahmo toimi kestävästä kehityksen vastaisesti ja miten hahmo olisi voinut toimia paremmin. Ryhmien tehtävänä oli tuottaa pohdinnan tulokset muille näkyväksi kuvana, tekstinä tai esityksenä. Lopuksi vedettiin päivän teema yhteen.

Korson nuorisotilan nuorten kanssa pohdittiin, mitä on kestävä kehitys. Vetäjät olivat kirjoittaneet lapuille kestävästä kehityksen eri ulottuvuuksiin liittyviä väittämiä (En ota pikavippejä, En roskaa jne). Nuoret ryhmittelivät väittämät sen mukaan, mihin kestävästä kehityksen ulottuvuuteen ne liittyivät. Havaittiin, että monet väittämät liittyivät useampaankin keke-ulottuvuuteen. Pidettiin myös ekologiseen kestävyteen liittyvä tietovisa. Lopuksi käytiin läpi seinällä olevia väittämiä, ja nuoret kertoivat mitä he tekevät ja olisivat valmiita tekemään kestävästä kehityksen edistämiseksi. Laput ja kestävästä kehityksen ulottuvuudet jäivät näkyviin nuorisotilan seinälle, ja nuoret saivat tehtäväkseen käydä viikoittain valitsemassa tauluista asian, jonka aikovat jatkossa toteuttaa.

Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat toteuttivat pajat 4V-hankkeessa.

Hyödyt kestävästä kehityksen kannalta

Kestävästä kehityksen ja sen eri ulottuvuuksien käsittely lisää tietoisuutta kestävästä elämäntavan merkityksestä. Kun kysymykset tuodaan lähelle lapsia ja nuoria ja he saavat itse oivaltaa kytkökset omaan elämäänsä, voivat ajatukset myös siirtyä käytäntöön kestävinä valintoina. Yhteinen toiminta ja pohdinta tarjoaa lapsille ja nuorille osallisuuden kokemuksia sekä lisää yhteishenkeä.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Kestävän kehityksen näkökulma koulun ja päiväkodin tapahtumiin

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, koulu, päivähoito, toimintavinkki, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille, päiväkodeille

Tavoite

Tuoda kestävä kehitys näkökulma luontevaksi osaksi koulun tai päiväkodin tapahtumia. Lapset ja nuoret oppivat kestävä elämäntapaa ja tapahtumiin saadaan uusia sisältöjä. Samalla säästetään ympäristöä ja usein myös rahaa.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Kestävä kehitys on näkökulma, joka voidaan ottaa huomioon kaikessa toiminnassa – mitä ikinä tehdäänkin. Kouluissa ja päiväkodeissa vietetään vuoden mittaan monia, usein perinteisiä tapahtumia ja juhlapäiviä. Osa kestävä kehityksen ulottuvuuksista on yleensä jo valmiiksi näkyvissä tapahtumien järjestelyissä ja sisällöissä, ja lisää voidaan ottaa mukaan luovasti ja perinteitä kunnioittaen.

Toteuttaminen

Kestävä kehityksen näkökulman voi ottaa huomioon sekä tapahtuman järjestelyissä että ohjelmassa. Tapahtuma järjestetään vettä, energiaa ja materiaaleja säästäen sekä jätettä välttäen. Tarjoiluissa suositaan lähellä ja luonnonmukaisesti tuotettua, kasvispainotteista ja vähän pakattua ruokaa. Tarjoilut syödään ja juodaan kestoastioista. Syntyneet jätteet lajitellaan. Sama pätee myös retkillä. Liikuttaessa suositaan kävelyä, pyöräilyä ja julkisia kulkuneuvoja. Koristelut ja muut askartelut tehdään kierrätysmateriaaleista ja päivänsankareita muistetaan aineettomilla lahjoilla.

Lapset ja nuoret sekä mahdollisuuksien mukaan myös vanhemmat otetaan mukaan jo tapahtuman suunnitteluvaiheeseen. Vastuualueet voi jakaa esimerkiksi ikäryhmittäin. Tapahtuman voi myös järjestää yhdessä vaikkapa lähistöllä sijaitsevan koulun, päiväkodin tai vanhainkodin kanssa.

Ohjelmassa panostetaan kokemuksiin ja elämyksiin: esimerkiksi onginnan sijaan ohjelmassa on kasvomaalausta, syysretkellä tutustutaan paikallishistoriaan pyöräretkellä, isänpäivänä annetaan lahjaksi aineettomien lahjojen lahjakortteja, joulujuhlissa tutustutaan eri kulttuurien talvisiin perinteisiin ja äitienpäivänä mennään saturetkelle lähimetsään.

Resurssit

Kestävän kehityksen näkökulman tuominen tapahtumiin ei vaadi välttämättä lisäresursseja. Uusien ideoiden ja toimintatapojen löytämisessä mielikuvitukselle on toki käyttöä. Jos koululla tai päiväkodilla ei ole riittävästi astioita, voi kestoastioita kysellä lainaan esimerkiksi Martoilta tai kierrätyskeskuksista tai pyytää lapsia ja/tai vanhempia tuomaan omat astiat kotoa. Askarteluihin ja koristeluihin kierrätysmateriaaleja voi löytyä koulun, päiväkodin ja kotien lisäksi esimerkiksi paikallisista yrityksistä, kierrätyskeskuksista ja kirpputoreilta. Apua tapahtuman ohjelman ja käytännön järjestelyihin voi saada esimerkiksi vanhemmilta, mummoilta ja vaareilta sekä paikallisilta järjestöiltä, luonto- ja ympäristökouluilta, jätehuoltoyhtiöltä ja muilta yhteisön toimijoilta.

Kokemuksia

Näätäpuiston päiväkodin äitienpäiväjuhla

Näätäpuiston päiväkodin äitienpäiväjuhlan yhteydessä järjestettiin tavaravaihtotori ja lajitteluinfoa. Tarjoiluja varten päiväkodille oli lainattu kestopukit. Juhlan kruunasi Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Ympäristökoululta tilattu kulutuksen ympäristövaikutuksia ja kohtuullisuutta käsittelevä Rojupöho-nukketeatteri, joka esitettiin päiväkodin pihalla.

Kontulan ala-asteen vappukarnevaali

Kontulan ala-asteen koulun vappukarnevaalin naamiaisasut suunniteltiin ja toteutettiin käyttäen kodeista ja koululta löytyneitä jättemateriaaleja. Asut valmistettiin pareittain ja jokainen luokka valitsi suosikkinsa. Vappujuhlassa palkittiin voittaja-asut luokka-asteittain.

Flooran päivän juhlat

Helykodin vanhuksat sekä Perhetalo Naapurin ja Mikaelin kirkon iltapäiväkerholaiset viettivät yhteistä Flooran päivän juhlaa. Lapset toivat vanhuksille itse askarrellut kukkatervehdykset runoineen.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Kun kestävän kehityksen näkökulma otetaan huomioon tapahtumia järjestettäessä, säästetään ympäristöä, tuetaan koko koulu- tai päiväkotiyhteisön kasvua kestäväan elämäntapaan sekä luodaan osallistavaa ja yhteisöllistä toimintakulttuuria.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Kestävän kehityksen ohjelman perusmalli

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, koulu, päivähoito, lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminta, kunnat, kestävän kehityksen ohjelma, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, energian- ja vedensäästö, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille, päiväkodeille, leikkipuistoille, nuorisotiloille

Tavoite

Koulun, päiväkodin, leikkipuiston, nuorisotilan tai muun vastaavan yhteisön kestävän kehityksen ohjelma, joka auttaa edistämään järjestelmällistä kestävän kehityksen kasvatusta sekä kestäviä arkikäytäntöjä.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Koulu, päiväkotiki tai muu yksikkö laatii kestävän kehityksen ohjelman, jonka avulla kestävästä kehityksestä tulee kiinteä osa arkea sekä kasvatus- ja opetustyötä. Kestävän kehityksen ohjelma voidaan jakaa viiteen vaiheeseen: 1) keke-työryhmän perustaminen ja vuoden keke-teeman valinta, 2) lähtötilanteen kartoitus, 3) ohjelman suunnittelu, 4) teeman toteutus sekä 5) loppukartoitus. Kaikissa vaiheissa lasten ja nuorten osallistuminen on keskeisessä roolissa, ja työtä ohjaavat jatkuvan parantamisen sekä koko työyhteisön sitoutumisen periaatteet.

Toteuttaminen

Kestävän kehityksen ohjelmatyön suunnitelmallinen toteuttaminen vastaa työvaiheiltaan minkä tahansa toiminnan suunnittelua. Kestävän kehityksen ohjelmatyö aloitetaan perustamalla keke-työryhmä, jossa on mukana sekä henkilökuntaa että päiväkodin lapsia tai koulun oppilaita. Lapsilla tai nuorilla voi olla lisäksi oma keke-ryhmä, jota aikuinen koordinoi. Keke-työryhmä valitsee vuodelle kestävän kehityksen teeman, jonka ympärille koko yhteisön keke-toiminta suunnitellaan. Tämän jälkeen kartoitetaan alkutilanne. Esimerkiksi energiateemassa voidaan tarkastella vallitsevia energiankulutuskäytäntöjä ja kulutuslukemia ja lähiympäristöteemassa kartoittaa lähialueen tuntemusta sekä kauniita, rumia, pelottavia ja suosikkipaikkoja. Kartoituksen pohjalta valitaan kehittämiskohteet ja tavoitteet, ja suunnitellaan teeman toteutus. Käytännön toteutuksessa varmistetaan lasten ja nuorten osallistuminen, teeman näkyminen arjessa ja opetuksessa, yhteistyö ulkopuolisten tahojen kanssa ja koko työyhteisön sitoutuminen. Toimintavuoden lopuksi kartoitetaan lopputilanne ja arvioidaan onnistumiset ja parantamistarpeet. Tämän jälkeen valitaan uusi teema seuraavalle vuodelle tai jatketaan samaan teemaan syventymistä.

Resurssit

Kestävän kehityksen ohjelma ei välttämättä vaadi koulun tai päiväkodin perustyöstä erillisiä resursseja, mutta mahdollisuuksien mukaan kannattaa ainakin käynnistysvaiheeseen varata ylimääräistä työaikaa. Keke-työryhmä voi koulussa kokoontua esimerkiksi tarkoitukseen varatulla välitunnilla, ja päiväkodissa ryhmän työskentely sulautuu muuhun toimintaan luontevasti. Monet suunniteltavista keke-käytännöistä kuuluvat osaksi arkitoimintoja eivätkä siten aiheuta ylimääräistä työtä. Myös koulun ja päiväkodin toimintavuoteen luonnollisesti kuuluvat retket, juhlat ja teemapäivät voidaan suunnitella keke-näkökulmasta. Kun keke-työ on päässyt kunnolla vauhtiin, hoituvat monet asiat jopa aiempaa vaivattomammin, lasten ja nuorten saadessa ja ottaessa vastuuta.

Kokemuksia

4V-hanke oli mukana työryhmässä, joka valmisteli koulun kestävän kehityksen ohjelmatyötä kuvaavan esitteen *Keke koulussa – Kestävän kehityksen ohjelma*. Tämän esitteen laajenuksena 4V-hankkeessa laadittiin kestävän kehityksen oppaat *Keke koulussa* ja *Keke päiväkodissa*, joihin myös kestävän kehityksen ohjelman perusmalli sisältyy. Oppaissa esitellään keke-työn eteneminen vaiheelta sekä annetaan runsaasti innostavia esimerkkejä ja taustatietoa koulun tai päiväkodin keke-työtä vauhdittamaan. Lisäksi 4V-hankkeessa tehtiin saman perusmallin pohjalta kirjanen *Keke leikkipuistossa – Leikkipuiston kestävän kehityksen ohjelma*.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Parhaimmillaan kestävän kehityksen ohjelman toteuttaminen edistää kaikkia kestävän kehityksen ulottuvuuksia: koulun tai päiväkodin ympäristökuormitus vähenee, yhteistyö ja yhteisöllisyys yksikön sisällä ja alueella lisääntyy, rahaa säästyy ja kulttuuriperintöä ja monikulttuurisuutta arvostetaan entistä enemmän.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Kestävän kehityksen teemapäivät ja -viikot

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, koulu, toimintavinkki, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille

Tavoite

Kestävän kehityksen teemapäivän tai -viikon tavoitteena on nostaa kestävä kehityksen kysymykset koko yhteisön tietoisuuteen. Samalla opitaan uutta, joka jää elämään myös teemapäivän tai -viikon jälkeen.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Kestävän kehityksen teemapäivä tai -viikko on koko kouluyhteisön yhteinen projekti, jolla nostetaan kestävä kehityksen kysymykset kaikkien tietoisuuteen. Päivän tai viikon aikana tarkastellaan kestävä kehityksen kysymyksiä eri näkökulmista ja monin menetelmin oppitunneilla, ruokalassa, työpajoissa jne. Keskeisessä roolissa on yhdessä tekeminen sekä lasten ja nuorten osallistuminen.

Toteuttaminen

Teema voidaan nostaa esiin niin opetuksessa ja arkisessa toiminnassa kuin päivän tai viikon erikoisohjelmassa, kuten yhteisissä aamunavauksissa, messuilla, työpajoissa tai retkillä. Päivän tai viikon aikana voidaan käsitellä kestävä kehitystä monesta eri näkökulmasta tai keskittyä rajatumpaan aiheeseen (esimerkiksi vesi, jätteiden vähentäminen, energia, kestävä kulutus, lähiympäristö, kulttuuriperintö ja monikulttuurisuus).

Resurssit

Suunnittelu- ja valmistelu-aikaa tarvitaan toteutuksesta riippuen joitakin tunteja suunnitteluryhmälle, jossa eri luokka-asteiden opettajat ovat edustettuina. Ryhmä voi suunnitella teeman toteutuksen tai opettajat voivat suunnitella toteutusta kukin oman luokkansa osalta. Teemapäivän tai -viikon aikana käsiteltävät asiat voi sijoittaa kunkin luokkatason ja oppiaineen opetussuunnitelman tavoitteisiin, jolloin aika ei ole pois muusta opetuksesta, vaan tukee sen tavoitteita.

Taloudellisia resursseja ei välttämättä tarvita, ellei esimerkiksi tehdä retkiä, joilta tulee matka-, sisäänpääsymaksu- tms. kuluja. Hankintoja ei yleensä tarvita, vaan käytetään niitä välineitä ja materiaaleja, joita koululla on valmiiksi. Valmiita oppimateriaaleja on runsaasti ja asiantuntijavieraita voi pyytää esimerkiksi järjestöistä tai luonto- tai ympäristökoululta. Paikallisia luonto- ja kulttuurikohteita, jätteenkäsittelykeskuksia, yrityksiä jne. kannattaa hyödyntää vierailukohteina.

Kokemuksia

Korson koulussa Vantaalla vietetään joka kevät koulun yhteistä ympäristöpäivää, jossa jokaisella luokkatasolla on oma ohjelmansa. Ohjelmaan kuuluu mm. kauniiden, rumien ja vaarallisten kohteiden etsimistä ja valokuvaamista, ympäristötaiteilua, koulun lähiympäristön siivoamista, kuluttajatestejä, eko- ja ökylounaiden suunnittelua sekä retki kaatopaikalle.

Hiidenkiven peruskoululla Helsingissä vietettiin ympäristömessuja energiateemalla. Jokainen luokka kävi tutustumassa messujen antiin tunnin ajan. Messupöydillä esiteltiin eri oppiaineissa toteutettuja keke-töitä ja lavalla pidettiin lyhyitä esityksiä. Messuilla esiteltiin mm. fysiikan ja kemian tunneilla kerättyä tietoa muoveista, liikunnan ja terveystiedon ryhmä tarjosi hyvää energiaa hartiahieronnulla, ja äidinkielen tunneilla kirjoitettuja ympäristöteemaisia mielipidekirjoituksia luettiin messuväelle.

Vantaalaisen *Rajakylän koulun* lajitteluasiat tempaistiin kerralla kuntoon koko koulun keke-viikolla. Uusiin lajitteluastioihin tutustumisen, niiden tuunaamisen ja lajitteluun perehtymisen lisäksi viikkoon mahtui paljon muutakin kekeilyä: ympäristöagenttien valinta, pipojen ja lapasten korjausklinikka, pelejä ja visoja, asiantuntijavierailuja, valokuva- ja vastamainosnäyttelyt tehtävineen, Lautanen tyhjäksi -kisa sekä kierrätysmuotinäytös, jossa esiintyivät oppilaiden tuunaamat opettajat.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Kestävän kehityksen ja sen eri ulottuvuuksien käsittely lisää tietoisuutta kestävän elämäntavan merkityksestä. Kun kysymykset tuodaan lähelle lapsia ja nuoria ja he saavat itse oivaltaa kytkökset omaan elämäänsä, voivat ajatukset myös siirtyä käytäntöön kestävinä valintoina. Yhteinen toiminta ja pohdinta tarjoaa lapsille ja nuorille osallisuuden kokemuksia sekä lisää yhteishenkeä.

Yhteystiedot

Korson koulu, Vantaa
Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki
Rajakylän koulu, Vantaa

Koulujen ja päiväkotien ympäristövastuuhenkilöiden verkosto

Avainsanat: yhteistyö, vertaistuki, koulu, päivähoito, kunnat

Kenelle: koulujen ja päiväkotien ympäristövastuuhenkilöille, kuntien virkamiehille

Tavoite

Luoda puitteet koulujen ja päiväkotien ympäristövastuuhenkilöiden verkostoitumiselle, mikä osaltaan motivoi, edistää ja tukee ympäristötyötä kouluissa ja päiväkodeissa.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Koulujen ja päiväkotien ympäristövastuuhenkilöiden verkostoituessa saadaan vertaistuen avulla hyvät ideat kiertoon ja voidaan ratkoa haasteita yhdessä. Keskeistä verkostoitumisessa ovat ympäristövastuuhenkilöiden yhteiset koulutukset ja tapaamiset, yhteydenpidon mahdollistava internet-alusta sekä yhteyshenkilön ylläpitämä tukiklinikka.

Toteuttaminen

Aluksi koulutetaan ympäristövastuuhenkilöitä kouluihin, päiväkoteihin ja mahdollisesti muihin kunnan yksiköihin. Koulutuksissa saadaan tarvittavia tietoja ympäristövastuuhenkilönä toimimiseen sekä myös keskustellaan verkostoitumisen tärkeydestä ja sen käytännön järjestelyistä. Riittävän pian ensimmäisen koulutuksen jälkeen järjestetään ensimmäinen tapaaminen, jotta verkostoituminen pääsee hyvään vauhtiin. Ympäristövastuuhenkilöiden tapaamisissa voidaan kasvotusten käsitellä haluttuja teemoja tai vaihtaa vapaasti kokemuksia, ideoita ja ongelmia. Internet-alusta mahdollistaa yhteydenpidon tapaamisten välillä. Internet-alustalla on hyvä olla keskustelumahdollisuus, mutta vähintäänkin siellä säilytetään ympäristövastuuhenkilöille tärkeitä materiaaleja. Tukiklinikkaa puolestaan ylläpitää ympäristövastuuhenkilöiden yhteyshenkilö tai koordinaattori. Sovittuina aikoina häneen on mahdollista olla yhteydessä puhelimitse tai sähköpostitse mieltä painavista asioista.

Muita verkostoitumisen kannalta keskeisiä tahoja ovat kunnan virkamiehet, tukipalvelut sekä erilaiset yhteistyötahot. Virkamiehet mahdollistavat ympäristövastuuhenkilöiden koulutukset ja verkoston toimimisen. Tukipalveluihin kuuluvat kiinteistö-, siivous- ja ruokapalvelut ovat keskeisessä roolissa koulujen ja päiväkotien arjessa. Näiden tahojen kanssa kannattaa myös ympäristövastuuhenkilöiden tehdä yhteistyötä, ja esimerkiksi joissakin tapaamisissa voivat tukipalveluiden edustajat olla mukana. Koulutuksiin ja tapaamisiin voidaan pyytää myös asiantuntijoita erilaisilta yhteistyötahoilta, kuten paikallisilta ympäristö- tai luontokouluilta tai jätehuolto-yhtiöltä.

Resurssit

Mikäli ympäristövastuuhenkilöitä ei kunnassa ole, vaatii koko verkoston luominen erillisiä resursseja, joilla katetaan mm. koulutuksiin liittyvät kulut ja tarvittava työaika. Kun ympäristövastuuhenkilöt on koulutettu, luodaan internet-alusta yhteydenpitoa varten sekä sovitaan sen ylläpidosta. Keskustelupalstan ylläpitäminen vaatii enemmän valvontaa, kun taas tietopankkina toimiva sivusto pärjää vähemmällä ylläpidolla. Yhteyshenkilönä toimivalla on oltava työtehtävään osoitettua työaika sekä tukiklinikan päivystykseen että tapaamisten koordinointiin. Ympäristövastuuhenkilöille voidaan maksaa työstä erillinen palkkio tai työhön voidaan osoittaa työaika.

Kokemuksia

Pääkaupunkiseudun kuntien virastoissa ja yksiköissä, kuten kouluissa, päiväkodeissa ja leikkipuistoissa toimii ekotukihenkilöitä. Toimintaa hallinnoivat Helsingin kaupungin ympäristökeskus ja Julia 2030 -hanke. Koulujen ja päiväkotien ekotukihenkilöille on räätälöity omat koulutukset. 4V-hankkeessa toteutettiin selvitys, jossa kartoitettiin ekotukiopettajien verkostoitumisen nykytilaa ja siihen liittyviä toiveita. Sekä ekotukiopettajille lähetetyssä kyselyssä että hallinnon toimijoiden haastatteluissa korostui verkostoitumisen tärkeys ekotukiopettajien toiminnan kannalta. Tärkeimpinä verkoston antena pidettiin kokemustenvaihtoa ja ideoiden jakamista.

Hyödyt kestävästä kehityksestä

Vertaistukiverkosto edistää koulujen ja päiväkotien ympäristövastuuhenkilöiden ympäristötyötä, millä on välillisiä vaikutuksia yksiköiden ympäristövaikutusten vähenemiseen. Verkostoitumisen suorat hyödyt liittyvät ympäristövastuuhenkilöiden yhteisöllisyyden edistämiseen ja vernaistukseen. Verkostossa hyvät ideat ja käytännöt vaihtavat omistajaa ja ongelmiin saa apua.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Koulukasvihuone

Avainsanat: osallisuus, koulu, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille

Tavoite

Koulun oma kasvihuone opetuskäyttöön, yhteisölliseksi tilaksi ja harrastustoimintaa tukemaan.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Koululla on oma kasvihuone, jota voidaan hyödyntää opetuksessa ja vapaa-ajalla, ja josta voivat nauttia myös lähialueiden muut koulut. Oppilaat ovat keskeisessä roolissa kasvihuoneen hoitamisessa.

Toteuttaminen

Koulun oman kasvihuoneen toteuttaminen on kohtalaisen suuri projekti, joka vaatii koulun johdon ja opettajien sitoutumista. Lisäksi tarvitaan kunnan tuki. Sopivan tilan löytyminen koulusta tai sen välittömästä läheisyydestä on yksi kynnyksymyksistä. Päävastuullisiksi nimetyt opettajat vastaavat kasvihuoneen hoidon organisoinnista, mutta oppilaat osallistuvat aktiivisesti sen hoitamiseen.

Resurssit

Rahallisia resursseja tarvitaan kasvihuoneen perustamiseen sekä ylläpitoon. Kustannuksia tulee lämmityksestä ja vedenkulutuksesta. Iso osa kasvihuoneen kasvien ja mahdollisten eläinten hoidosta voidaan toteuttaa oppilaiden toimesta, esimerkiksi erilaisten kerhojen puitteissa. Kasvihuoneesta vastaamaan tarvitaan kuitenkin pari opettajaa, joiden tulisi saada työstä erillinen korvaus.

Kokemuksia

Vesalan yläasteen koulun noin puolen hehtaarin kasvihuone on maan suurin koulukasvihuone. Se on koulurakennuksen yhteydessä oleva entinen sisäpiha, joka on katettu. Kasvihuoneessa vallitsevat trooppiset olosuhteet, ja siellä on tuhatkunta kasvia ja noin sata eläintä (gerbiilejä, lintuja, kaloja, käärme, iguaani, kilpikonnia sekä kukko ja kana). Lemmikkieläinopetuksen käytyään oppilaille on mahdollisuus saada oma hoitoeläin. Koululla toimii myös puutarhakerho. Vesalan yläasteen kaikkien luokka-asteiden opetuksessa hyödynnetään kasvihuonetta. Myös lähialueen koulujen oppilaat käyvät kasvihuoneella, ja jonkin verran tehdään tutustumiskäyntejä kauempaakin. Kasvihuone on vapaa tila, jossa oppilaat voivat viettää välitunteja tai aikaa koulun jälkeen.

Koulukasvihuoneen takana ovat olleet koulun aktiiviset biologian opettajat. Päävastuussa olevat opettajat saavat työstä erillisen korvauksen. Kasvihuonekerholaiset hoitavat eläimet, ja eläinten hoitajilla on myös nimetyt varahoitajat. Opettajat vastaavat eläinten ruokien, kuivikkeiden yms. hankinnasta.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Kasvihuoneesta saadaan välillisiä ympäristöhyötyjä, kun sen käyttäjät oppivat tuntemaan ja kunnioittamaan luontoa entistä paremmin. Kasvihuoneen avulla voidaan osaltaan lisätä oppilaiden ympäristöherkkyyttä, sekä konkretisoida sitä mistä ruoka tulee. Sosiaalisia hyötyjä saavutetaan mm. lasten ja nuorten osallistumisen ja vastuun ottamisen muodossa.

Yhteystiedot

Vesalan yläasteen koulu, Helsinki

Koulumummi ja kouluvaari -vapaaehtoistoiminta

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, yhteistyö, turvallisuus, koulu, päivähoito, asukkaat, vapaaehtoistyö

Kenelle: kouluille ja päiväkodeille, yhteistyössä esim. vanhainkodin, palvelutalon tai vapaaehtoisjärjestön kanssa

Tavoite

Tuoda sukupolvet lähemmäs toisiaan ja antaa lapsille ja isovanhemmille yhteistä tekemistä. Luoda välittämisen ja turvallisuuden ilmapiiriä koululle. Tarjota isovanhemmille mahdollisuus päästä mukaan lasten koulupäivään.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Koulussa vierailevat koulumummi ja -vaari ovat lapsille tärkeitä aikuisia kontakteja, joita on helppo lähestyä ja jotka luovat rauhallista, turvallista ja välittävää ilmapiiriä koko koululle. Vapaaehtoiset isovanhemmat voidaan rekrytoida esimerkiksi vanhempainillan, vapaaehtoisjärjestön, palvelutalon, ikäihmisille suunnattujen kurssien tai lehti-ilmoituksen kautta.

Toteuttaminen

Idea tarvitsee koulun rehtorin ja opettajakunnan tuen, ja se on hyvä tuoda esille myös vanhempainillassa. Yhteyshenkilöksi valittu henkilö, esimerkiksi koulukuraattori, vastaa rekrytoinnista ja vapaaehtoisten etsimisestä. Kandidaatit haastatellaan rehtorin kanssa. Ammatillista osaamista ei vaadita, tärkeintä on kiinnostus viettää aikaa lasten kanssa. Kandidaatin on myös toimitettava rikosrekisteriote koululle. Yhteyshenkilö toimii mummin ja vaarin tukena ja linkkinä koulun opettajien ja vapaaehtoisten välillä sekä ottaa vastaan palautetta. Kun toiminta on lähtenyt liikkeelle, se vaatii suhteellisen vähän työtä siihen nähden, kuinka paljon se antaa koululle.

Lukuvuoden aluksi tehdään opettajahuoneen seinälle yhteyshenkilön ylläpitämä varauslista, josta opettajat saavat varata mummin tai vaarin luokkaansa yhdeksi päiväksi kerrallaan. Ajat on sovittu vapaaehtoisten omien aikataulujen mukaan, mutta ajankohta on säännöllisesti sama. Mummi tai vaari viettää koko päivän saman luokan kanssa. Päivä voidaan viettää tutulla kaavalla, johon kuuluvat normaalit tunnit, lounastauko ja välitunnit. Mummi tai vaari voi tuoda tunnille myös jotakin omaansa, esimerkiksi pitää alustuksen haluamastaan aiheesta. Koulu tarjoaa mummit ja vaarille lounaan sekä kahvit. Lukuvuoden aikana tai päätteeksi olisi hyvä, jos mummit ja vaarit voisivat tavata keskenään ja jakaa kokemuksiaan. Myös jonkinlaisesta vertaisverkosta on hyötyä, jos toimintaa laajennetaan esimerkiksi alueen kaikkiin kouluihin. Vertaistukiverkkoa voivat koordinoita vuorotellen esimerkiksi koulujen kuraattorit.

Resurssit

Henkilöresurssit

- yhteyshenkilö: organisoii mummin ja vaarin rekrytoinnin ja toimii heidän tukena
- rehtori: tukee toimintaa ja on mukana rekrytoinnissa
- mummi ja vaari: ovat vapaaehtoisia ja kiinnostuneita viettämään aikaansa koululaisten kanssa. He eivät ole sijaisia tai avustajia eikä heillä ole opetusvelvollisuutta tai -vastuuta.
- opettajat: varaavat itse opettajainhuoneen seinällä olevasta listasta ajan ja ovat yhteydessä mummiin ja vaariin tarvittaessa

Ajalliset resurssit

- yhteyshenkilö: alkujärjestelyihin (rekrytointi, haastattelu, mainostus) tarvitaan aikaa, mutta kun homma lähtee pyörimään, ei aikaa mene kuin tapaamisen tai puhelinsoiton verran viikon tai parin välein.
- vaari ja mummi sitoutuvat toimintaan tiettyinä päivinä ja aikana viikossa esimerkiksi lukuvuodeksi, mutta tekevät sitä oman aikataulunsa sallimissa puitteissa

Muut resurssit

- koulumummille ja -vaarille tarjotaan lounas ja kahvit koulun puolesta

Kokemuksia

Vierumäen koululla Vantaalla toiminnasta on vain positiivisia kokemuksia. Koululla on vierailut koulumummi ja -vaari kerran viikossa. Vaari haluaa pitää oman tunnin, jonka on valmistellut etukäteen, esimerkiksi kierrättämisestä tai EU:sta. Mummi juttelee, on mukana tunneilla ja auttaa oppilaita, mikä on ollut tärkeää erityisesti yksinäisille oppilaille, jotka ovat saaneet yksilöllistä apua. Myös opettajat ja vanhemmat ovat pitäneet toiminnasta. Se on tuonut myönteistä ajattelua koulu yhteisöön, hyvää mieltä ja yhteistä välittämistä sekä rauhoittanut koulun arkea.

Hyödyt kestävästä kehityksestä

Sukupolvien kohtaaminen, välittäminen, vapaaehtoistoiminta, turvallisuus – siinä on jo kerrakseen sosiaalisen kestävästä kehityksestä hyötyjä. Monet lapset viettävät paljon aikaa yksin, sillä vanhemmat tekevät pitkää työpäivää, eivätkä omat isovanhemmat välttämättä asu lähellä. Käytäntö edistää pehmeitä arvoja ja kiireettömyyttä. Koulumummi ja -vaari rauhoittavat koulun arkea olemalla mukana esimerkiksi välituntivalvonnassa. He juttelevat ja huomioivat oppilaita sekä toimivat tukena ja apuna koulutöissä. Mummi ja vaari kokevat toiminnan tärkeänä. Se tuo uudenlaista sisältöä elämään. Isovanhemmilla on paljon kokemusta, jota he voivat jakaa lapsille. Heillä on monesti myös paljon aikaa mutta ei muuten usein mahdollisuuksia olla lasten kanssa.

Yhteystiedot

Vierumäen koulu, Vantaa, koulukuraattori Sanna Kallio

Kunnan kestävän kehityksen kasvatuksen työryhmä

Avainsanat: yhteistyö, koulu, päivähoito, kunnat, johtaminen

Kenelle: kuntien opetuksesta, varhaiskasvatuksesta ja ympäristöstä vastaavat toimialat, muut toimialat, ympäristö- ja luontokoulut

Tavoite

Yhteistyöryhmä, joka tukee kouluja ja päiväkoteja kestävän kehityksen kasvatuksen työssä. Ryhmään kootaan esimerkiksi eri virastojen, tukipalveluiden, kasvattajien ja muiden kestävän kehityksen kasvatusta tukevien tahojen edustajat.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Kootaan yhteistyöryhmä, jossa koulujen ja päiväkotien kestävän kehityksen kasvatukseen keskeisesti liittyvät tahot sopivat yhdessä puitteista, joilla kestävän kehityksen kasvatusta voidaan kunnassa järjestelmällisesti edistää. Ryhmän toimintaan voi kuulua esimerkiksi tiedonvaihtoa, koulutusten järjestämistä ja materiaalien tuottamista.

Toteuttaminen

Kartoitetaan tahot, jotka kunnassa liittyvät kestävän kehityksen kasvatukseen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Tällaisia ovat kunnasta riippuen esimerkiksi sivistys-, sosiaali- ja ympäristötoimi, luonto- tai ympäristökoulu sekä siivouspalvelun, kiinteistöhoidon ja ruokahuollon tuottajat. Säännölliset yhteiset tapaamiset mahdollistavat aktiivisen tiedonvaihdon ja toiminnan tuloksellisen kehittämisen. Ryhmä neuvottelee yhteiset pelisäännöt siitä, miten kestävän kehityksen kasvatuksessa edetään kunnan laajuisesti. Ryhmällä voi olla vakituinen puheenjohtaja tai puheenjohtajuutta voidaan kierrättää. Mikäli ryhmä kokee matkan varrella tarvitsevansa lisätietoja tietyistä aihepiireistä, voidaan kokouksiin kutsua vierailevia puhujia.

Resurssit

Yhteistyöryhmän kokoaminen ja ryhmän toimiminen vaativat lähinnä osallistujien työaika. Kokoukset järjestynevät ryhmän jäsenten toimipisteistä. Mikäli ryhmä organisoi koulutuksia tarvittavista teemoista, tarvitaan todennäköisesti lisäresursseja.

Kokemuksia

Espoossa ovat asiaan liittyvät tahot kokoontuneet yhteen rakentamaan Espoon mallia kestävän kehityksen kasvatuksen järjestelmällisestä organisoinnista kunnassa. Työryhmässä ovat säännöllisesti edustettuina perusopetus, varhaiskasvatus, ympäristökeskus, kiinteistöhuolto, siivouspalvelut, Espoo Catering, Villa Elfvikin luontotalo, opettajia, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Ympäristökoulu sekä 4V-hanke. Ryhmä on jaettu Toimintaryhmään, joka kokoontuu parin kuukauden välein sekä Neuvotteluryhmään, joka kokoontuu puolivuositain. Toimintaryhmä valmistelee Neuvotteluryhmälle hyväksyttäväksi mm. toiminta- ja viestintäsuunnitelmat.

Vantaalla ympäristökasvatuksen yhteistyöryhmä Vyyhti kokoaa ympäristökasvatuksen parissa työskentelevät tahot saman pöydän ääreen. Tavoitteena on yhteistyössä edistää ympäristökasvatusta Vantaalla sekä lisätä tiedonvaihtoa eri toimijoiden välillä. Vyyhti kokoontuu muutaman kerran vuodessa ja on mm. päivittänyt Kiuru ja koppakuoriainen -ympäristökasvatusoppaan sekä järjestänyt koulutusta kasvattajille. Mukana on edustajat sivistystoimesta, ympäristökeskuksesta, Vantaan luontokoululta, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Ympäristökoululta ja 4V-hankkeesta. Ryhmä on Vantaan kaupungin ilmastonmuutosjohtoryhmän nimeämä.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Onnistuessaan tavoitteessaan edistää järjestelmällistä kestävän kehityksen kasvatusta kunnan tasolla, voivat työryhmän välilliset saavutukset kestävän kehityksen kannalta olla huomattavia. Suorat hyödyt työryhmän toiminnasta liittyvät kaupungin eri tahojen tiedonvälitykseen ja yhteistyön edistämiseen. Yhteisymmärryksessä sovitut toimintaperiaatteet tukevat kaikkien tahojen sitoutumista, ja yhtenäiset periaatteet ja toimintasuunnitelmat helpottavat kestävän kehityksen työtä käytännön tasolla.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Kuukauden keke-palkinto

Avainsanat: yhteisöllisyys, koulu, päivähoito, toimintavinkki, motivointi, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille, päiväkodeille, kaikille työyhteisöille

Tavoite

Kiittää kestävä kehityksen työssä ansioitunutta työyhteisön jäsentä ja muistuttaa, että kekeily on hauskaa!

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Kestävä kehityksen työlle ei ole yhtä ainoaa määritelmää, ja sitä voidaan tarkastella monista näkökulmista (sosiaalinen, kulttuurinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys). Kestävä kehityksen työn tavoitteena on taata terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville sekä turvata ympäristön kantokyvyn ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen.

Kuukauden keke-palkinnolla palkitaan kestävä kehityksen työssä jollain tapaa ansioitunut työyhteisön jäsen. Aiheeseen sopivasti kierrätys- tai luonnonmateriaaleista tehty keke-palkinto on hauska tapa muistaa ansioitunutta ja motivoida muita keke-työhön. Keke-palkinto voi myös olla täysin aineeton, vaikkapa puhe tai lauluesitys hyvin tehdyn työn kunniaksi.

Toteuttaminen

Toteuttaminen vaatii vain luovuutta ja mielikuvitusta! Tärkeintä on muistaa henkilöä, joka on kulloinkin keksinyt, miten toimia kestävämmällä tavalla joko työssä tai vapaa-ajalla, ja nostaa samalla keke-työn arvostusta yhteisössä. Keke-palkinnosta ei järjestetä erillistä kilpailua, vaan sillä muistetaan jokapäiväisessä elämässä tehtyjä kestävämmän elämän asioita. Sen ideoimisesta ja luovuttamisesta voi vastata esimerkiksi työyhteisön kestävä kehityksen työryhmä tai asukastoimikunnan hallitus. Sen saamiseksi ainoa kriteeri on tehty kestävä kehityksen työ, ja se luovutetaan hyvässä hengessä. Nimestään huolimatta kuukauden keke-palkinto voidaan jakaa harvemminkin.

Resurssit

Kuukauden keke-palkinto ei vaadi muita erityisiä resursseja kuin mielikuvitusta ja hyvää mieltä!

Kokemuksia

Espoolaisessa Nöykkiön koulussa palkitaan opettajia aktiivisesta kekeilystä. Syksyn keke-palkinto annettiin opettajalle, joka kiinnitti huomiota sähkölaitteiden turhaan päällä oloon ja sammutti niitä ahkerasti. Pakkaskeke-palkinnon sai talven pakkasista huolimatta urheasti työmatkansa kävellyt ja pyöräillyt opettaja. Palkintopysti oli tehty jäältä. Esimerkillään palkitut opettajat vaikuttivat kannustavasti myös muiden toimintaan. Keke-palkinto on koettu työyhteisössä hauskaksi ja motivoivaksi tavaksi huomioida keke-työn tekijät, ja se lisää yhteisöllisyyttä. Palkinnon saajan valitsee opettajien keke-tiimi. Seuraavaksi on päätetty myöntää keke-palkintoja sosiaalisen kestävyuden edistämisestä.

Hyödyt kestäväen kehityksen kannalta

Keke-palkinto lisää yhteisöllisyyttä työpaikalla ja edistää kaikkea kestäväen kehityksen työtä motivoimalla opettajia.

Yhteystiedot

Nöykkiön koulu, Espoo, Maiju Tuomisto

Lasten ja nuorten osallistuminen kaupunkisuunnitteluun

Avainsanat: osallisuus, koulu, päivähoito, lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminta, toimintavinkki

Kenelle: kouluille, päiväkodeille, lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa järjestäville, kaupunkisuunnittelun toimijoille

Tavoite

Tavoitteena on tuoda lasten ja nuorten näkökulmaa kaupunkisuunnitteluun. Samalla lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä sekä saavat osallisuuden kokemuksia.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Lapset ja nuoret tutustuvat työpajassa omaan lähiympäristöönsä eri aistein ja arvioivat sitä eri menetelmin. Havaintoja käsitellään suullisesti, kuvin ja kirjoituksin, minkä jälkeen tehdään parannusehdotuksia. Lasten ja nuorten mielipiteet toimitetaan kaupunkisuunnittelijoille tai muille tahoille, jotka voivat hyödyntää mielipiteitä suunnittelutyössä. Lapset ja nuoret ovat kiinnostuneita omasta elinympäristöstään ja näkevät kauneutta siellä, missä aikuiset eivät välttämättä näe ja toisaalta ihmettelevät avoimesti mieltä askarruttavia asioita.

Toteuttaminen

Ennen työpajan toteuttamista on suunniteltava pajan sisältö ja valittava tarkasteltavat kohteet sekä mietittävä miten pajan tulokset kootaan ja miten niistä viestitään. Lapsi- ja nuorisoryhmät tavoittaa parhaiten suoralla yhteydenotolla kouluun, päiväkotiin, nuorisotaloon jne. Pajat toteutetaan osin ulkona lasten tai nuorten omassa elinympäristössä ja osin sisällä koulussa, päiväkodissa tai muussa ryhmän kokoontumistilassa. Pajat voi vetää ryhmän oma ohjaaja tai suunnitteluprosessia vetävän tahon tarjoama ohjaaja. Pajojen jälkeen kootaan tulokset raportiksi, joka toimitetaan kohteen suunnittelusta vastaavalle taholle.

Resurssit

Ohjaajia tarvitaan 1–3 riippuen ryhmän koosta ja lasten tai nuorten iästä. Ajankäyttö riippuu toteutuksesta. Suunnitteluun tarvitaan aikaa muutama tunti. Pienempien lasten kanssa tunti on sopiva aika pajan kestoksi, vanhempien lasten ja nuorten kanssa voidaan käyttää useampi tunti. Toteutustavasta riippuen välineiksi voidaan tarvita piirustustarpeita, kameroita, tietokoneita tekstin- ja kuvankäsittelyohjelmiseen ja/tai lasten mielenkiinnon herättävää rekvisiittaa.

Kokemuksia

Asukkaiden ääni haluttiin kuuluviin Vantaalla *Korson keskustasuunnitelman* päivittämistyössä. Mielenpitoita kerättiin prosessin aikana yleisesti asukkailta sekä erikseen lapsilta, nuorilta, vanhuksilta ja maahanmuuttajilta. Lasten ja nuorten työpajoissa koottiin mielenpitoita, jotka toimitettiin kootusti muiden asukasmielenpitojen kanssa kaupunkisuunnittelukeskukseen sekä muille kaupungin kehittämiseen liittyville tahoille. Pajat toteuttivat Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat 4V-hankkeessa.

Lumon lukion valokuvauskurssilaiset kävelivät Korson keskustassa pienissä ryhmissä ja valokuvasivat kohteita, joissa oli heidän mielestään kehittämistarpeita. Kuvia muokattiin kuvankäsittelyohjelmalla ja niistä muodostettiin ennen-jälkeen-kuvapareja. Kuvissa esiintyviä teemoja olivat esimerkiksi viihtyisyys, esteettisyys, turvallisuus, vehreys, siisteys ja töhryttömyys, houkuttelevuus ja toiminnan järkevyyt.

Leppäkorven koulun ekaluokkalaiset piirsivät oman unelmiensa keskustan. Tehtävästä heränneet lasten ajatukset kirjattiin muistiin. Keskeisimpiä teemoja kuvissa olivat leikkipuistot, uimahalli, karkkikauppa, puistot, turvallisempi koulumatka, luonnonläheisyys, siisteys sekä harrastetilat. Neljäsluokkalaiset kirjoittivat hyviä ja huonoja asioita Korson keskustasta. Toiveina olivat karkkikauppa, eri urheilulajien harrastuspaikat, puistot sekä erilaiset kaupat ja ravintolat. Ikäviä asioita olivat humalaiset ja baarit, roskat, töhryt ja turvattomuus.

Ankkalammen ja Korson päiväkodin eskariryhmät tekivät kävelykierrokset päiväkodin lähiympäristössä. Aluksi tarkastettiin, että kaikki aistit ovat mukana – niille oli tarvetta matkan aikana. Lisäksi mukaan otettiin taulunkehukset, joilla kehystettiin mielenkiintoisia kohteita. Viisi pysähtymispaikkaa valittiin etukäteen. Matkan varrella keskusteltiin monenlaisista asioista ja ihmeteltiin esimerkiksi liikuntaesteisten ramppeja, bussipysäkkiä, ambulanssia, graffiteja, eksymistä, koirankakkaa, kaikua, kaupungin äänimaisemaa, ötököitä, roskia ja muurahaiskekoa.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Kun eri asukasryhmät pääsevät kertomaan mielenpitoensa ja vaikuttamaan oman asuinalueensa kehittämiseen, saavat he osallisuuden kokemuksia. Lapset ja nuoret oppivat samalla vaikuttamisen taitoja ja saavat uusia näkökulmia omaan elinympäristöönsä. Kaupunkisuunnittelun keinoin tehtävät parannukset voivat jatkossa edistää alueen viihtyisyyttä, turvallisuutta ja asukkaiden elämän sujuvuutta.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Leluton viikko

Avainsanat: koulu, päivähoito, lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminta, toimintavinkki, energian- ja vedensäästö, jätteen syntyyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa

Kenelle: päiväkotiin, päivähoitoon, leikkipuistoon, alaluokille kouluun, lapsiperheille

Tavoite

Leluttoman viikon tarkoituksena on opettaa lapsia arvostamaan materiaalitonta elämää, itse tekemistä ja luovuutta sekä tutkimaan luonnosta löytyviä raaka-aineita ja vaalimaan olemassa olevia vanhoja leluja. Vanhojen lelujen ja tavaroiden tilalle ei aina tarvitse hankkia uusia.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Lapset viettävät aikaa ilman leluja ja keksivät leikit ja pelit itse.

Toteuttaminen

Päiväkodin ohjaaja kerää lelut lasten avustuksella pois vaiheittain. Lapset saavat valita, mistä leluista luovutaan ensin. Esimerkiksi kukin lapsi voi valita joka päivä yhden lelun, joka laitetaan kaappiin. Lopulta jäljelle jää vain askartelutarvikkeita (paperia, kyniä, wc-paperirullia, luonnonmateriaaleja), kirjoja ja noppa. Muut lelut, pelit ja leikit tehdään ja keksitään itse. Lasten kanssa voidaan askarrella vaikkapa luonnonmateriaaleista pelinappulat, piirtää pelilautaa itse ja keksiä pelille omat säännöt. Aika kuluu hyvin ilman lelujakin. Lapsille ei kerrota milloin leluton aika päättyy. Seurataan milloin lapset eivät enää kaipaa leluja, vaan ovat päässeet ajatuksesta jo vähän yli. Kun on sopiva hetki, lapset saavat päättää, minkä lelun kunakin päivänä ottavat takaisin käyttöön. Seuraavana päivänä otetaan jälleen toiset lelut. Leluttoman jakson aikana pohditaan lelujen merkitystä ja arvoa, sitä miksi tarvitsemme leluja, ja sitä miten lapset voisivat pitää leluistaan paremmin huolta.

Resurssit

Leluttomaan viikkoon ei tarvita ylimääräisiä resursseja.

Kokemuksia

Päiväkoti Kuovissa kerättiin lelut viikoksi pois. Ensin lapset olivat hieman ihmeissään, muutamat jopa harmissaan, mutta lopulta he olivat iloisia eri tavalla vietetystä viikosta, jonka aikana leikittiin erilaisia leikkejä kuin tavallisesti. Lastentarhanopettajan mielestä viikko oli hieman liian lyhyt aika tällaiselle projektille, koska lapset eivät päässeet kokonaan irti leluista, vaan osa heistä kyseli lelujen perään aina aika ajoin. Mielenkiintoisinta oli nähdä miten eri tavalla lapset reagoivat, kun lelut olivat pois. Kun lelut otettiin takaisin käyttöön, lapset olivat iloisia, lelut tuntuivat heille

hetken uudelta ja he saivat uutta intoa leikkiä vanhoilla leluilla. Luonnonmateriaaleja ja itse tehtyjä leluja jätettiin lasten käyttöön myös projektiviikon jälkeen. Paras aika toteuttaa leluton viikko on kevät, kesä tai syksy, koska silloin on eniten tarjolla materiaalia luonnosta.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Leluton viikko kannustaa leikkimään ja puuhaamaan yhdessä erilaisia juttuja, ilman valmiita leluja. Se edistää yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja kestäväää elämäntapaa.

Yhteystiedot

Päiväkoti Kuovi, Helsinki

Lähiympäristöpeli

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, koulu, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, asukkaat, asukastoiminta, kaupunginosa, toimintavinkki

Kenelle: ryhmille, jonka jäsenet asuvat tai toimivat samalla alueella

Tavoite

Lähiympäristöä käsittelevä sananselityspeli, jonka pelaajat tuottavat itse ja jonka avulla tutustutaan lähiympäristöön ja opitaan arvostamaan sitä.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Lähiympäristöpelissä tutustutaan omaan elinympäristöön sanoja selittämällä ja arvaamalla. Kantavana ajatuksena on yhdessä tekeminen ja toisilta oppiminen. Samalla huomataan, että jokaisella on tietoa omasta lähiympäristöstä ja sen paikoista. Osallistujat pääsevät kertomaan näkemyksiään omasta asuinalueestaan. Osallistujat luovat pelin alusta alkaen itse ja siitä tulee siten kohderyhmänsä näköinen. Pelin voi toteuttaa esimerkiksi koulussa, kerhossa tai kaveriporukalla ja se sopii niin lapsille kuin aikuisille. Edellytyksenä on, että alue jota peli käsittelee on osallistujille ainakin jossain määrin tuttu. Peliä voi halutessaan levittää laajemmalle yleisölle printattavana nettiversiona.

Toteuttaminen

Osallistujia pyydetään keksimään itse tai pienissä ryhmissä *sanoja*, joita tulee mieleen omasta lähiympäristöstä, esimerkiksi kaupunginosasta. Sanat voivat liittyä osallistujille tärkeisiin asioihin kuten kotiin, kouluun ja harrastuksiin tai yleisemmin alueen maamerkkeihin ja tapahtumiin. Lasten kanssa pelattaessa voi etukäteen pyytää vanhemmilta ja muilta perheenjäseniltä apua sanojen keksimiseen.

Osallistujien keksimät sanat kootaan yhteen ja poistetaan päällekkäisyydet. Sen jälkeen askaroidaan *kortteja*, joissa on yksi sana kussakin. Kortit voidaan tehdä käsin tai kirjoittaa puhtaaksi tietokoneella. Jotta kortit kestäisivät aikaa, ne kannattaa päällystää tai liimata kartongille. Jos pelaajat ovat lapsia ja mukana on sanoja, jotka tuntuvat liian vaikeilta, voidaan peliä kehittää edelleen ja koota sanasto, josta saa tukea hankalien sanojen selittämiseen.

Pelilauta voidaan toteuttaa monella tapaa. Osallistujat voivat esimerkiksi piirtää kuvia keksimistään sanoista. Piirustukset sommitellaan kartongille ja niiden lomaan piirretään polku, jota pitkin peli etenee. Lisäksi voidaan piirtää teitä, puita jne. Kuvien kannattaa olla melko pieniä, jotta mahdollisimman moni mahtuu pelilaudalle. Pelilautoja voidaan toki tehdä samalla kertaa useampikin. Kohteita voidaan myös käydä valokuvaamassa. Jos käytössä on tietokone, pelilautaa voidaan työstää sen avulla, jolloin kuvia on helpompi muokata ja pelilaudasta saa tarvittaessa useamman kappaleen ryhmän koon mukaan. Pelilauta kannattaa päällystää, jotta siitä riittää iloa pidemmäksi aikaa.

Lähiympäristöpeliä *pelataan* kuten Aliasta. Muodostetaan 3–4 hengen joukkueita. Yksi vuorossa olevan joukkueen jäsenistä selittää korteissa olevia sanoja joukkueelleen. Muut jäsenet arvaavat sanoja, ja jokaisesta oikein arvatusta sanasta joukkue saa yhden pisteen. Selitysvuoro kestää minuutin. Aikaa otetaan tiimalasilla tai sekuntikellolla. Pelilaudalla edetään ansaitun pistemäärän mukaisesti. Tämän jälkeen vuoro siirtyy seuraavalle joukkueelle. Ensimmäisenä maaliin selvinnyt joukkue on pelin voittaja.

Resurssit

Pelilauta ja sanakortit voidaan askarrella tai toteuttaa tietokoneen avulla. Tietokoneversio mahdollistaa pelin laajemman levityksen. Sanojen keksimiseen, pelilaudan ja korttien tekemiseen ja ulkoasun viimeistelyyn voi käyttää useita tunteja, mutta pikaversion laatiminen onnistuu nopeastikin. Materiaaleiksi käyvät hyvin erilaiset ylijäämäpaperit ja -pahvit sekä muut kierrätysmateriaalit. Pelinappuloiksi puolestaan sopivat mitkä tahansa pikkuesineet kuten kolikot tai pinnit. Lisäksi tarvitaan tiimalasi tai sekuntikello. Peliäikää kannattaa varata ainakin tunti.

Kokemuksia

Vantaalaisen Leppäkorven koulun 3A-luokkalaisten lähiympäristöpelissä seikkaillaan Korsossa. Korsopelin sanoja ovat esimerkiksi isovelji, graffiti, nappulakengät, uimahalli, luonto, K-juna, kerrostalo, kokkikerho, liukuovi, sorsa, suojatie, Ankkarock, kesä, kissa, joulupolku, pizzeria, terveysasema, läksyt ja Korson kaiku. Korsopeli toteutettiin 4V-hankkeessa Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden projektina.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Lähiympäristöpelin toteuttaminen ja pelaaminen on yhteisöllinen ja yhteishenkeä lisäävä prosessi. Mukana olijat saavat osallistumisen kokemuksia ja pääsevät ilmaisemaan mielipiteensä omasta lähiympäristöstään. Pelin toteuttamiseen ja pelaamiseen ei välttämättä tarvita juurikaan materiaaleja.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Oppilaiden osallistuminen koulun jätehuoltoon

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, yhteistyö, koulu, toimintavinkki, energian- ja vedensäätö, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille

Tavoite

Tavoitteena on, että jätteiden lajittelusta tulee osa koulun arkea. Vastuu siitä kuuluu kaikille.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Koko koulu sitoutuu systemaattiseen jätteiden vähentämiseen ja lajitteluun. Kouluisännän, oppilaiden, opettajien ja muun henkilökunnan työnjako on selkeä ja tarkoituksenmukainen. Jätteiden määrä vähenee ja opitut tavat juurtuvat myös arjessa tapahtuvaan toimintaan sekä koteihin.

Toteuttaminen

Tavoitteena on, että jätteiden lajittelulle on toimivat puitteet, ohjeistus on selkeää ja yhteistyö kouluisännän kanssa on sujuvaa. Toiminta on osa koulun arkea.

Luokkiin hankitaan hyvät astiat lajiteltaville jätejakeille. Pyörillä liikuteltavat jätekärryt helpottavat astioiden tyhjentämistä, esimerkiksi kolmen jäteastian kärryjä on saatavilla. Astioihin kerätään esimerkiksi valkoinen paperi, muu paperi sekä pahvit ja kartongit, joita syntyy luokissa paljon. Muille jätejakeille (biojäte, metalli, lasi, energijae) saadaan astiat vaikkapa keittiöltä jääneistä muovikämpäreistä. Jätteiden lajittelu käydään ensin läpi opettajien kesken, jotta opettajat itse osaavat toimia oikein. Toiminta käynnistetään samana päivänä kaikissa luokissa opettajan johdolla. Jäteastioihin merkitään lajitteluohjeet ja opettaja neuvoo oppilaita lajittelussa. Luokkien biojäteastiat, joihin tulee pääasiassa käsipyyhkeitä, tyhjentää siistijä noin kerran viikossa, mutta oppilaat vastaavat muiden jäteastioiden tyhjennyksestä. Opettajat käyvät läpi jäteastioiden tyhjennyksen (miten ja milloin se tapahtuu) ja sopivat ketkä oppilaat ovat vuorollaan vastuussa jäteastioiden tyhjennyksestä.

Astiat tyhjenetään kerran kuussa keskitetysti yhden välitunnin aikana. Kouluisäntä kuuluttaa tulevasta välitunnista keskusradiossa. Välitunnin aikana jokaisen luokan tyhjennyksestä vastaavat oppilaat kokoontuvat kärryineen ja muine jäteasioineen jätekatoksen läheisyyteen jonottamaan vuoroaan. Tyhjennys sujuu reippaasti kouluisännän avustuksella. Sen jälkeen palataan jatkamaan välituntia tai luokkiin seuraavalle tunnille.

Resurssit

Taloudelliset resurssit

- Lajitteluastiat voidaan ostaa tai voidaan hyödyntää esimerkiksi keittiöön kertyviä metallipurkkeja tai muoviämpäreitä. Kevyesti pyörillä kulkevat jätekärryt helpottavat tyhjennystä.

Ajalliset resurssit

- Jätteiden lajittelu on osa koulun arkea, joten se ei vie ylimääräistä aikaa keneltäkään.

Kokemuksia

Maatullin ala-asteella Helsingissä jätteiden vähentäminen ja jätteiden lajittelu ovat osa oppimisympäristöä. Toiminnasta on tullut osa koulun arkea ja se on juurtunut hyvin, koska lapset ovat konkreettisesti käyneet itse tyhjentämässä lajittelemansa jätteet jätekatoksella. Roskien välivarastolle ei ole tarvetta. Kukaan ei ole koskaan valittanut jätteiden lajittelujärjestelmästä – päinvastoin. Lapset kilpailevat siitä, kuka saa hoitaa astioiden tyhjennyksen. Vanhemmat ovat kertoneet, että lapset lajittelevat kotonakin paremmin.

Maatullin ala-asteella luokkiin on hankittu kolmen astian jätekärryt, joihin kerätään toimistopaperi, muu paperi (esim. lehdet ja mainokset) sekä pahvit ja kartongit. Lisäksi luokkiin on ostettu vaaleat roskakorit, joihin kerätään biojäte, ja oppilaat ovat askarrelleet ruokalasta saaduista isoista säilykepurkeista energiajäte-astiat. Oppilaat vastaavat paperien, pahvin ja energiajätteen keräysastioiden tyhjennyksestä. Joka luokan oppilaat vuorollaan tyhjentävät lajitteluastiat noin kerran kuussa. Tyhjennys tapahtuu yhden sovituksen välitunnin aikana. Kouluisäntä kuuluttaa, että seuraavalla välitunnilla tyhjennetään lajitteluastiat. Välitunnilla käykin kuhina: eri-ikäiset oppilaat jonottavat lajitteluastioiden kanssa niiden tyhjennystä varten.

Hyödyt kestävästä kehityksestä

Koulun yhteinen jätehuoltojärjestelmä lisää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, kun eri-ikäiset oppilaat, kouluisäntä, koulun opettajakunta ja rehtori puhaltavat yhteen hiileen ja toimivat yhdessä. Systemaattinen työ vähentää jätteen määrää, kun lapset itse näkevät syntyvän jätteen määrän ja laadun ja pohtivat miten voisivat vähentää jätettä. Tietoa koulussa hyvin toimivasta jätteiden lajittelujärjestelmästä viedään myös koteihin, jolloin viimeistään myös vanhempien on tartuttava toimeen.

Yhteystiedot

Maatullin ala-asteen koulu, Helsinki

Saturetket lähiluontoon

Avainsanat: koulu, päivähoido, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, toimintavinkki

Kenelle: 4–8-vuotiaiden lasten ryhmien kanssa työskenteleville

Tavoite

Luontoretket innostavat tutkimaan luontoa ja liikkumaan lähiluonnossa sekä lisäävät lasten ympäristöherkkyyttä ja oman elinympäristön tuntemusta.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Ensin kuunnellaan sisätiloissa lähiympäristöön ja vuodenaikaan sopiva satu, joka virittää tunnelmaan. Tämän jälkeen tehdään retki lähimetsään tai -puistoon, missä leikitään erilaisia leikkejä, tutkitaan luontoa ja havainnoidaan ympäristöä eri aistein.

Toteuttaminen

Ryhmän ohjaaja valmistelee sadun, joka sopii lasten lähiympäristöön ja on vuodenajan suhteen ajankohtainen. Satu luetaan lapsille sisätiloissa ennen retkelle lähtöä. Tarinan tarkoituksena on herättää lasten innostus ja tuoda tutuksi joitakin lähiluonnon eläimiä ja vuodenaikaan liittyviä asioita, kuten kevään tulo, ruuan varastointi, turkin vaihto, talviuni tai roskaamisen vaarat eläimille. Tarinan jälkeen lähdetään ulos tutkimaan lähiluontoa koulun tai päiväkodin lähimetsään. Metsässä leikitään esimerkiksi aistileikkejä, tutkitaan luupeilla tai suurennuslaseilla, ihmetellään luonnon esineitä ja opitaan vaikkapa ravintoketjun kulkua ja puiden nimiä. Retkille sopivia ja sovellettavia leikkejä löytyy lähes kaikista luonto- ja ympäristökasvatusmateriaaleista sekä lasten leikkejä ja pelejä esittelevistä oppaista. Myös perinteisiä leikkejä voi soveltaa ympäristöaiheisiksi.

Resurssit

Retket voi vetää ryhmän oma ohjaaja eikä ulkopuolista apua välttämättä tarvita. Lasten iästä ja ryhmän koosta riippuen mukaan voidaan kuitenkin tarvita useampia aikuisia. Työaikaa tarvitaan varsinaisen retken vetämisen lisäksi leikkien ja harjoitusten suunnitteluun sekä sadun valmisteluun. Valituista leikeistä riippuen varsinaisia välineitä ei välttämättä tarvita lainkaan. Joitain välineitä voi myös lainata, esimerkiksi luuppeja voi kysyä lainaan paikalliselta luontokoululta.

Kokemuksia

4V-hanke tarjosi ohjattuja lähiluontoretkiä Pehkitöpin seurassa hankealueiden kouluille ja päiväkodeille syksyllä 2009. Satuhetki sekä retki kestivät yhteensä noin 2 tuntia. Tarina sekä leikit ja harjoitteet sovitettiin aina kullekin ryhmälle ja heidän lähiympäristöönsä sopiviksi. Erityisesti luonnon tutkiminen luupeilla sekä juoksuleikit olivat pidettyjä. Lapsille oli tärkeää saada leikkiä metsässä myös vapaasti. Retkiä pidettiin innostavina ja uudenlaisina tapoina tutustua lähiympäristöön, ja ne tarjosivat myös ryhmien omille ohjaajille uusia ideoita ja näkökulmia, joita he voivat soveltaa työssään myöhemmin.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Retkille valittavilla leikeillä ja harjoitteilla voidaan vaikuttaa siihen, mitä retkestä jää mieleen. Luonnon ihmettelyn lisäksi metsässä on mahdollista harjoitella vaikkapa jätteiden lajittelua ja keskustella siinä yhteydessä kulutuksesta laajemminkin. Lisäksi retket voivat parantaa turvallisuudentunnetta ja viihtyvyyttä, kun oma lähiympäristö tulee tutummaksi. Samalla luodaan kiinteämpää suhdetta omaan ympäristöön, mikä parhaimmillaan edistää ympäristöstä huolehtimista tulevaisuudessakin.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Tarinateatterikerho osana iltapäivätoimintaa

Avainsanat: yhteisöllisyys, koulu, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, toimintavinkki

Kenelle: lasten tai nuorten ryhmien ohjaajille, esimerkiksi iltapäivätoimintaan

Tavoite

Lasten omien ideoiden ja ajatusten mukaisen tarinan kirjoittaminen, lavastaminen ja esittäminen. Itsetunnon ja ryhmähengen lisääminen.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Tarinateatterikerhon kokoontuessa lapset kertovat yhteisen tarinan, joka sovitetaan näytelmäksi. Esitystä varten rakennetaan yhdessä lavasteet kierrätys- ja luonnonmateriaaleista. Lopputulos voidaan esittää näytelmänä tai nukketeatteriesityksenä yleisölle.

Toteuttaminen

Iltapäivätoiminnan vetäjät sopivat tarinateatterikerholle ajat (esim. 5–6 kertaa). Kerhoa markkinoidaan lapsille ja tietoa lähetetään myös koteihin. Kiinnostuneet ilmoittautuvat mukaan. Vaihtoehtona on, että homma suunnitellaan yhdessä koko ryhmän kanssa ja kaikki ovat automaattisesti mukana. Sopiva ryhmäkoko on kuitenkin enintään kymmenen lasta. Jos lapsia on enemmän, kannattaa työstää useampaa tarinaa. Yhden harjoituskerran pituus on noin tunti. Kerho on hyvä vetää läpi tiiviissä aikataulussa muutaman viikon aikana.

Ensimmäinen harjoituskerta: Virittäydytään tarinointiin esimerkiksi Vihreää draamaa lelumaassa - materiaalin (Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen Ympäristökoulu) avulla sekä keskustellaan näytelmäprojektista. Nukketeatteria varten pyydetään jokaista lasta tuomaan jokin lelu, jonka haluaisi esiintyvän näytelmässä. Näytelmää varten jokainen lapsi miettii itselleen sopivan hahmon.

Toinen harjoituskerta: Tutustutaan paikalle tulleisiin leluihin/hahmoihin. Lapset kertovat yhteisesti tarinan saapuneille hahmoille, ja ohjaaja kirjoittaa tarinan ylös. Keskustelulle kannattaa varata kunnolla aikaa, sillä tarinasta ei välttämättä heti päästä yhteisymmärrykseen. Aikuiset voivat auttaa ulos riitatilanteista, mutta tarinan juonen ohjailua pitää välttää. Jos lapsia on paljon pitää tarinan kerronta tehdä järjestäytyneesti, jotta jokainen saa vuorollaan kertoa. Lopuksi mietitään lavastusta ja kootaan yhteen tarvittavat materiaalit. Useimmiten kaikki tarpeellinen löytyy kerhon askartelukaapista ja pihalta, mutta tarvittaessa voidaan vierailta myös esim. kierrätyskeskuksessa.

Toisen ja kolmannen kerran välillä ohjaaja sovittaa lasten tarinan näytelmäksi. Tarina kannattaa muotoilla niin että vuorosanoja on vähän ja ne jakautuvat tasaisesti kaikille näyttelijöille. Tarinan kuljetus on kertojalla. Jos harjoituskertoja lisätään, voidaan lisätä myös vuorosanojen määrää.

Kolmas harjoituskerta: Käydään läpi näytelmäteksti ja rakennetaan lavasteet ja puvut kierrätys- ja luonnonmateriaaleista. Otetaan valokuvia mainosta varten.

Neljäs harjoituskerta: Viimeistellään lavasteet, tehdään mainokset/kutsut esitykseen ja harjoitellaan. Mietitään keitä halutaan kutsua: muu iltapäiväryhmä, vanhemmat, läheinen päiväkotiki, läheinen vanhainkoti jne. Harjoituskerran jälkeen toimitetaan mainokset/kutsut halutuille tahoille.

Viides harjoituskerta: Kenraaliharjoitukset. Lopuksi on itse esitys.

Resurssit

Iltapäiväkerho-ohjaajan tai ohjaajien aikaa, luonnon- ja kierrätysmateriaaleja, esitystila.

Kokemuksia

Keväällä 2009 *Helsingissä Leikkipuisto Luostossa* (nykyisin Leikkipuisto Mellunmäki) päätettiin kokeilla tarinateatteria osana iltapäivätoimintaa. Toiminta järjestettiin yhdessä 4V-hankkeen kanssa siten, että mukana oli ohjaaja puistosta ja 1–2 ohjaajaa 4V-hankkeesta. Mukaan tulivat kiinnostuneet iltapäivätoimintaan osallistujat. Aluksi sovittiin 4 tapaamiskertaa, mutta se ei aivan riittänyt, joten esityskerta sovittiin vielä erikseen. Ryhmässä oli 6 ekaluokkalaista lasta sekä kaksi aikuista. Lapset päättivät tehdä tarinan pehmoeläimilleen. Tarinan nimeksi tuli Metsän uudet asukkaat. Näytelmä esitettiin suureen pahvilaatikkoon tehdyissä pöytäteatterilavasteissa.

Hankaluutena koettiin se, että lapset olivat koulupäivän jälkeen väsyneitä eivätkä oikein jaksaneet keskittyä. Yksi tunti on liian pitkä aika, mutta toisaalta vähemmässä ei ehdi tehdä juuri mitään. Pari vuotta vanhemmat lapset ehkä jaksaisivat paremmin. Ekaluokkalaisille aikataulumme oli liian väljä, koska viikossa unohtuu mitä piti olla mukana ja miten tarina oikeastaan menikään. Lapset olivat innoissaan tarinan kertomisesta, ja vaikka heillä oli välillä motivaatio-ongelmia ja esittäminen jännitti, he olivat hyvin ylpeitä lopputuloksesta. Materiaalien hakeminen lähimetsästä ja lavasteiden rakentelu oli mukavaa puuhaa. Jokainen sai rakentaa omalle eläimelleen juuri sellaisen kolon kuin halusi. Yhdessä mietittiin millainen maisema pahvilaatikkoon luotiin ja mihin pesäkolot sijoitettiin.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Näytelmäprojektissa käytetään kierrätys- ja luonnonmateriaaleja. Kerhon aikana lasten itsetunto ja esiintymisvarmuus sekä sosiaaliset taidot lisääntyvät.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Tyhjän lautasen malli - vinkkejä koulun ruokalaan

Avainsanat: koulu, toimintavinkki, motivointi, energian ja veden säästö, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille

Tavoite

Vähentää ruokalassa syntyvän biojätteen määrää ja oppia ottamaan ruokaa lautaselle vain sen verran minkä syö.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Monissa kouluissa on tartuttu biojätteiden vähentämisessä härkää sarvista ja ryhdytty sanoista tekoihin. Joissain koulussa biojäteastia punnitaan päivittäin, ja punnitustulos tai vaa'an viisarin liike on seinällä kaikkien nähtävillä. Tämä motivoi oppilaita ottamaan ruokaa sen verran kuin jaksaa syödä. Toisissa kouluissa on otettu biojäteastia kokonaan pois ja huomattu, ettei sitä enää kaivatakaan: ruokajätettä ei synny, kun lautaset syödään tyhjiksi. Opitut tavat ovat jääneet kouluissa elämään ja biojätteen määrää on saatu huomattavasti vähennettyä.

Toteuttaminen

Biojättekampanja voidaan toteuttaa monella tapaa, mutta tärkeintä on tiedottaa asiasta oppilaille ja vanhemmille sekä muistuttaa ruokalassa toimimisesta ja ruuan annostelusta: jokainen saa ottaa sen minkä jaksaa syödä ja lisää saa aina hakea, mutta koska ruuan saa annostella itse, sitä ei pitäisi jättää roskiin heitettäväksi. Samalla on hyvä muistuttaa mitkä jätteet ovat biojätettä, esimerkiksi servietit ja teepussitkin kuuluvat biojäteastiaan.

Resurssit

Toteuttaminen ei välttämättä vaadi koululta ylimääräistä resurssia. Tarpeellisia voivat olla esimerkiksi vaaka ja seinälle askarreltu täydennettävä taulukko.

Kokemuksia

Tapanilan ala-asteella Helsingissä huomattiin selkeä vähennys biojätteen määrässä, kun oppilaat näkivät biojäteastian painon päivittäin ja huomasivat, kuinka oman ruuan jättäminen lisäsi painoa. Tyhjä biojäteastia oli asetettu vanhan vaa'an päälle ja vaa'an metallinen viisari heilahti aina, kun astiaan laittoi ruokaa. Ruuan jättämistä vähentää myös se, että jokaisen oppilaan pitää näyttää tyhjäksi syöty lautanen opettajalle saadakseen luvan poistua ruokalasta.

Kulosaaren ala-asteella Helsingissä huomattiin, että ruokalassa syntyi biojätettä 7,5 ämpärillistä viikossa. Se oli liikaa, joten keittiöhenkilökunnan kanssa ideoitiin kampanja biojätteen määrän vähentämiseksi. Ruokalan seinälle pantiin suuri taulukko, jossa oli sarakkeet kahdelle viikolle. Emännät kiinnittivät joka päivä oikean päivän kohdalle pahvista leikatun ämpärin kuvan, joka oli kertyneen biojätteen määrästä riippuen väritetty esimerkiksi puolilleen tai täyteen. Monesti taulun alla oli monta innokasta pikku naamaa tutkimassa taulukkoa ja miettimässä mistä johtuu, että jonakin päivänä biojätettä on syntynyt ämpärillinen ja joskus ei yhtään. Kampanjaan liittyi myös vuoden aikana pidettyjä teemaviikkoja ja päivänavauksia, oppilasvahteja ruokalassa, keskusradiotiedotuksia, valokuvanäyttely ja esityksiä keskustelevisiossa. Kampanjan jälkeen biojätettä syntyy ruokalassa enää vain noin neljä ämpäriä viikossa!

Hiidenkiven peruskoulussa Helsingissä päätettiin keväällä 2010 ottaa isot biojäteastiat kokonaan pois oppilaiden käytöstä. Tämän seurauksena biojätteen määrä väheni huomattavasti. Biojätettä syntyy vain servieteistä ja perunankuorista, joille on oma keräysastiansa palautuslinjalla. Yhtenäiskoulun alaluokkalaisille siirtyminen ei tuottanut ollenkaan ongelmia, ja yläluokillakin jupistiin asiasta vain alkuun. Oppilaat ovat tietoisia siitä, että saavat annostella ruokansa itse ja ottaa kerrallaan ruokaa niin paljon tai vähän kun haluavat. Aina saa myös ottaa lisää, joten ei pitäisi olla mitään syytä miksi ruokaa jää lautaselle.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Biojätteen määrä vähenee konkreettisesti ja oppilaat oppivat uusia käyttäytymistapoja. Oppilaat ymmärtävät omat vaikutusmahdollisuutensa ja koko koulu puhaltaa yhteen hiileen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Yhteystiedot

Tapanilan ala-aste, Helsinki
Kulosaaren ala-aste, Helsinki
Hiidenkiven peruskoulu, Helsinki

Vanhempien järjestämä koulutuspäivä kasvattajille

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, yhteistyö, vertaistuki, turvallisuus, koulu, päivähoito, asukkaat, kaupunginosa, vapaaehtoistyö, toimintavinkki

Kenelle: kouluille, päiväkodeille

Tavoite

Tavoitteena on vahvistaa kasvattajien lähialueen ympäristön tuntemusta ja lisätä lähiympäristön käyttöä opetuksessa sekä leikki- ja oppimisympäristössä.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Vanhemmat jakavat tietämyksensä omasta asuinalueestaan usein muualta kotoisin oleville ammattikasvattajille. Opettajien on helpompi viedä oppilaat ulos luokkahuoneesta ja kasvattajien lapset ulos päiväkodista, kun he tietävät millaisia paikkoja ja resursseja koulun/päiväkodin pihan ulkopuolella on tarjolla. Samalla kasvattajat ja vanhemmat tutustuvat toisiinsa.

Toteuttaminen

Koulutuspäivän tarkoituksena on pohtia, millä tavalla koulun/päiväkodin lähiympäristöä voitaisiin hyödyntää niin sisällön kuin menetelmien osalta. Päivän organisoimiseen tarvitaan pari innostunutta ja aktiivista vetäjää esimerkiksi vanhempainyhdistyksestä. Koulussa/päiväkodissa vähintään yhdelle työntekijälle annetaan työaikaan päivän suunnitteluun ja koordinointiin. Yhteistyökumppaneiksi olisi hyvä saada muutama aktiivinen vanhempi tai paikallinen, lähiympäristön hyvin tunteva asukas esimerkiksi asukasjärjestöstä. Vanhemmilla voi olla muunkinlaista osaamista (esimerkiksi historian tai luonnon tuntemusta), josta voi olla hyötyä koulutuspäivänä. Myös ympäristökasvatus- ja luontojärjestöjen tarjoamat resurssit kannattaa hyödyntää.

Esimerkki koulutuspäivän rakenteesta:

- Kävely lähiympäristössä ja perehtyminen aiheeseen (2–3 h): kerrotaan alueesta (historiantuntija voi kertoa alueen kehityksestä, luontoharrastaja alueen luonnosta ja eläimistä jne).
- Tulosten työstö ja aivoriihi (2–3 h): kasvattajat ja vanhemmat pohtivat pienryhmissä, millä tavalla lähiympäristöä voidaan hyödyntää eri oppiaineiden sisällöissä ja menetelmissä tai päiväkodin arjessa.

Resurssit

Henkilöresurssit:

- koordinoijat (kasvattaja, esimies, vanhempi, vanhempainyhdistyksen edustaja jne.) sekä tapahtumien vetäjät (paikallisia vapaaehtoisia)

Ajalliset resurssit:

- suunnittelu-aikaa (n. 10 tuntia), koulutuspäivä (4–8 tuntia)

Taloudelliset resurssit:

- koulu/päiväkoti maksaa päivän kulut, esimerkiksi mahdolliset tarjoilut ja tilavuokrat

Kokemuksia

Helsingissä Maunulan ala-asteen vanhemmat järjestivät opettajille veso-päivän. Lähtökohtana oli koulun arvot, joissa korostetaan ympäristövastuullisuutta, sekä kiinnostus hyödyntää koulun lähiympäristöä opetuksessa enemmän. Veso-päivää suunnittelemaan luotiin työryhmä, jossa oli yksi koulun opettaja sekä kaksi konsulttina työskentelevää vanhempaa. Idean pohjalta suunniteltiin noin kolmen tunnin lähiympäristöretki, jonka aikana perehdyttiin opettajia Maunulan ja Pirkkolan alueiden historiaan ja luontoon. Loppupäivä käytettiin kävelyretken annin työstöön Maunulan majalla. Ryhmissä työstettyjä ideoita syntyi paljon. Yksi ideoista oli valita luokille keskuspuistosta koealueet, joissa seurataan vuodenaikojen vaihtelua ja mm. kasvillisuutta kasvupaikan mukaan. Lisäksi iltapäivän pohdinnoissa syntyi ideoita siitä, miten aineiston käsittelyä voitaisiin tehdä mm. matematiikan tunneilla. Taideaineiden osalta suunniteltiin, miten luonnonmateriaaleja voitaisiin käyttää aktiivisemmin esim. kuvaamataidossa. Ideat jäivät ainakin osittain elämään veso-päivän jälkeen.

Päivästä saatiin pääosin positiivista palautetta. Erityisen hyvänä pidettiin perehtymistä alueeseen, sillä opettajilla ei ollut kovinkaan vankkaa käsitystä alueesta: he tulivat aamulla bussilla tai autolla töihin ja palasivat kotikonnuilleen työpäivän päättyessä. Myös oppilailta saatiin positiivista palautetta myöhemmin. Eräs luokka oli esimerkiksi haudannut syksyllä erilaisia materiaaleja maahan ja toukokuun lopussa tutkinut mitä niille oli tapahtunut. Tämä tarjosi aineistoa pohtia aineiden hajoamista ja toisaalta myös roskien (esim. muovin) pysymistä luonnossa.

Hyödyt kestävästä kehityksestä

Käytäntö edistää yhteistyötä, yhteisöllisyyttä, vanhempien osallistumista ja ympäristökasvatusta.

Yhteystiedot

Paul Silfverberg, Konsulttitoimisto Planpoint Oy

Yhdessä yhteisestä teemasta - lasten ja nuorten mielipiteiden keruu

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, koulu, päivähoito, lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminta, järjestöt, motivointi, viestintä

Kenelle: lasten ja nuorten kanssa työskenteleville

Tavoite

Kerätä lasten ja nuorten mielipiteitä tietystä aihepiiristä.

Hyvä käytäntö pähkinänkuoressa

Lasten ja nuorten mielipiteitä halutusta aihepiiristä voidaan kerätä pyytämällä heitä piirtämään sarjakuvia tai kertomaan tarinoita. Tarina- ja sarjakuvapajoihin voi pyytää ulkopuolisen vetäjän. Pajojen pituus on noin 2 tuntia. Tarinat ja sarjakuvat kootaan näyttelyksi, jonne kutsutaan tahot, joille mielipiteet halutaan välittää.

Toteuttaminen

Työpajatyöskentely on hyvä menetelmä, kun halutaan kuulla mielipiteitä lapsilta ja nuorilta tietystä aiheesta. Mietitään missä, keneltä, kuinka monelta ja milloin mielipiteitä halutaan kuulla. Etsitään sopivat vetäjät sarjakuva- ja tarinapajoille. Markkinoidaan mahdollisuutta kohderyhmälle ja järjestetään pajat esimerkiksi kouluissa, päiväkodeissa, leikkipuistoissa tai nuorisotaloilla. Kootaan pajojen tuotokset näyttelyksi esimerkiksi kirjastoon tai muuhun julkiseen tilaan. Näyttelyä mainostetaan yleisesti. Lisäksi järjestetään avajaiset, joihin kutsutaan halutut kuulijat ja toimittajia.

Resurssit

Ajalliset resurssit

- Markkinointi kouluille, päiväkodeille, leikkipuistoille ja nuorisotaloille
- Ilmoittautumisten vastaanottaminen
- Ulkopuolisen pajarvetäjän etsiminen ja asioista sopiminen tai aikaa pajojen vetämiseen
- Näyttelypaikan ja näyttelyn pystyttämiseen ja purkamiseen tarvittavan työvoiman etsiminen
- Näyttelyn pystyttäminen ja purkaminen
- Näyttelyn avajaisten järjestäminen: kutsuvieraat, tarjoilut
- Näyttelyn markkinointi ja mediatiedotus
- Ryhmien vastuuaikeisten tuki ja apu pajojen aikana

Taloudelliset resurssit

- Ulkopuolisten vetäjien palkka/palkkio
- Näyttelytilan vuokra

Muita resursseja

- Kyniä, papereita, viivoittimia

Kokemuksia

4V-hankkeessa kysyttiin lasten ja nuorten näkemyksiä onnellisesta kaupungista. Ulkopuoliset pajojen vetäjät löytyivät Maailman sarjakuvat ry:stä ja Vantaan Sanataidekoulusta. Projektin aikana järjestettiin 12 sarjakuvapajaa ja 8 tarinapajaa. Pajoista on kirjoitettu raportit (ks. liite), joissa kerrotaan tarkemmin toteutuksesta. Palaute molemmista pajatyypeistä oli positiivista ja toiminnallisuutta kiitettiin. Lisäksi lapsia ja nuoria motivoi se, että töistä koottiin näyttelyitä.

Kootut näyttelyt kiersivät Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla esimerkiksi kirjastoissa. Lopuksi kerättiin kaupunkien yhteinen näyttely, joka oli esillä Helsingin rautatieasemalla. Näyttelyiden kuntakohtaisiin avajaisiin kutsuttiin kuntien virkamiehiä ja luottamusmiehiä sekä järjestöjen edustajia. 4V-hankkeen Onnellinen kaupunki -sarjakuvapajojen materiaaleista valmistuu myös pro gradu -tutkielma Onnellinen kaupunki lasten silmin Helsingin yliopiston maantieteen laitokselle.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Erialaisten menetelmien käyttämien eri-ikäisten kansalaisten mielipiteiden esille saamiseksi on tärkeää kestävää ja osallistuvaa yhteiskuntaa rakennettaessa. Lapsilla ja nuorilla on oikeus olla mukana suunnittelemassa asuinympäristöään ja visioimassa omaa tulevaisuuttaan.

Yhteystiedot

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, Eija Koski

Ympäristöagenttitoiminta

Avainsanat: osallisuus, yhteisöllisyys, yhteistyö, koulu, toimintavinkki, energian ja veden säästö, jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys, kestävä elämäntapa

Kenelle: kouluille, koulujen yhteistyökumppaneille

Tavoite

Oppia ja opettaa ympäristöasioita kouluissa siten, että oppilaat toimivat itse asiantuntijoina.

Hyvä käytäntö pähkinäkuoressa

Ympäristöagenteiksi koulutetut oppilaat opettavat toisille oppilaille sekä opettajille ja muulle henkilökunnalle esimerkiksi kierrätystä ja lajittelua ja antavat toiminnasta palautetta.

Toteuttaminen

Ympäristöagenttitoiminta voidaan toteuttaa esimerkiksi kerhona. Kerhon vetäjänä toimii asiaan perehtynyt opettaja, joka saa työstään kerhopalkkion tai suunnitteluryhmän/johtoryhmän jäsenen palkkion. 10–20 ylä- tai ala-kouluikäisen oppilaan ryhmä tapaa viikoittain säännöllisesti kerhotuntien puitteissa (esimerkiksi 30 min/kerta, kerran kuussa pidempi kokous). Oppilaat käyvät aloituskoulutuksen ja myöhemmin jatkokoulutuksia. Koulutusta tarjoavat myös alan asiantuntijat (esim. jätehuoltoyhtiöt). Olennainen osa agenttitoimintaa on leirikoulut, joihin kaikki agenttioppilaat pääsevät ainakin kerran lukukaudessa. Päivän tai parin mittaiset leirikoulut voidaan järjestää yhdessä toisten koulujen kanssa siten, että kukin agenttikoulu vuorollaan järjestää leirikoulun omalla alueellaan. Leirikoulut motivoivat oppilaita: he voivat jakaa tietoaan toistensa kanssa, tehdä yhdessä vaikkapa luontoaiheisen pelin ja saada tietoa myös ulkopuolisilta kouluttajilta. Leirikoulut voidaan järjestää osana koulun muuta leirikoulutoimintaa.

Koulutetut agentit seuraavat koulun lajittelua ja kierrättämistä sekä neuvovat ympäristöasioissa niin toisia oppilaita kuin opettajia ja muuta henkilökuntaa. Toiminta edellyttää, että jätehuolto on järjestetty oikein jokaisessa luokassa ja muussa koulun tilassa. Kaikissa luokissa tulee olla jätteiden lajitteluun tarkoitettut oikeilla merkinnöillä varustetut astiat (esim. paperi, pahvi, biojäte, metalli, lasi, energiajäte), ja agentit ohjeistavat koko kouluyhteisön jätteiden lajitteluun. Agentit seuraavat lajittelua tekemällä luokkiin täsmäiskuja, ja tarkistavat kuinka jätteet on lajiteltu. He antavat lajittelusta palautetta esimerkiksi hymynaamoin (surullinen naama – jätteet on lajiteltu väärin, neutraali naama – osa jätteistä on mennyt oikeisiin astioihin, mutta vielä on parannettavaa, iloinen naama – jatkakaa samaan malliin!). Ympäristöagenttikerho järjestää agenttitoiminnan ohessa myös koulutuksia luokille, opettajille tai toisille kouluille. Toiminta saattaa jatkua vuosia ja oppilaat oppivat agentteina jätteiden lajittelun asiantuntijoiksi. On hyvä, että oppilaille annetaan mahdollisuus erikoistua eri aiheisiin (esimerkiksi energian säästämiseen, kestäväan kehitykseen, Reiluun kauppaan), joita he esittelevät esim. ympäristömessuilla muille oppilaille. He voivat myös auditoida esimerkiksi luokkahuoneiden lämpötiloja seuraamalla täsmäiskuin jokaiseen luokkaan asennettuja lämpömittareita ja antamalla siitä palautetta kouluisännälle. Yhteistyö vanhempien

kanssa on myös hedelmällistä, sillä sitä kautta oppilaat voivat päästä auditoimaan myös yrityksiä. Agenttien esityntymisvalmiudet kehittyvät, kun he esittelevät asiaa muille oppilaille, huoltajille ja tiedotusvälineille myös englanniksi.

Resurssit

- Opettaja, joka suunnittelee jokaviikkoisen kokouksen ja organisoii kerhon toiminnan. Työaika menee keskimäärin 1–2h viikossa.
- Ympäristöagenttikerho (10–20 oppilasta), jolle pitää varata säännöllinen, kiireetön aika (esim. 30 min viikossa ja kerran kuussa pidempi kokous). Kokouksissa on hyvä tarjota pientä purtavaa, jotta oppilaat jaksavat kokousta vielä koulupäivän jälkeenkin.
- Yhteistyökumppanit, esimerkiksi asiantuntijakouluttajat.

Kokemuksia

Toiminnan on ensi kerran Suomessa käynnistänyt *biologian ja maantiedon lehtori Ulla Tiainen Ala-Malmin peruskoulussa Helsingissä*, ja toiminta on pyörinyt siellä vuodesta 1999 alkaen. Alusta asti Ala-Malmin peruskoulu on vienyt tietoa ympäristöagenttitoiminnasta myös muihin kouluihin. Koska toiminta on jatkunut jo kauan, Ala-Malmilla on koulutettu jo kymmeniä ympäristöagentteja, jotka ovat vieneet tietoutta mukanaan niin koteihin kuin uusiin kouluihin. Myös Helsingissä sijaitseva opetusviraston rakennus on auditoitu Ala-Malmin ympäristöagenttien toimesta osana Green Office -sertifikaattia.

Hyödyt kestävän kehityksen kannalta

Toiminta on erinomainen esimerkki yhteistyöstä ja lasten osallisuudesta, koska onnistuneeseen toimintaan tarvitaan koko koulun yhteistyötä. Myös vanhemmat ja yritykset voivat olla tärkeitä yhteistyökumppaneita. Toiminnalla on ekologisen kestävyuden kannalta niin suoria kuin epäsuoria vaikutuksia: toiminnalla säästetään luonnonvaroja, lajitellaan hyödyksi käytettävät jätteet sekä koulutetaan vastuullisia ympäristökansalaisia. Agenttitoiminnan myötä koulun muut nuoret sitoutuvat kestävän kehityksen teemoihin, kun ne tulevat käsitellyksi ympäristöagenttioppilaiden eikä opettajien kanssa.

Yhteystiedot

Ala-Malmin peruskoulu, Helsinki, Ulla Tiainen